

universitātes avīze

OTRDIENA,
14. MAIJS,
2002. GADS

Latvijas Universitātes izdevums (iznāk kopš 25.09.1922.)

№16

jaunumi

Diennakts lasītava - pirmā valstī

Pagājuši gandrīz divi mēneši, kopš LU Bibliotēkas Bioloģijas filiālē sākusi darboties diennakts lasītava - domājams, ka tā ir pirmā valstī.

Pirms atvēršanas rūpīgi tika veikti priekšdarbi, pārkārtojot lasītavu, kā arī izveidojot to interesentu sarakstu, kuriem varētu dot atļauju izmantot diennakts lasītavu. Tā pieejama visam Bioloģijas fakultātes akadēmiskajam un zinātniskajam personālam, kā arī daudziem studentiem. Lasītavas darbība balstās uz savstarpēju uzticēšanos, jo tiem, kam dota iespēja strādāt arī vēlās vakara un agrās rīta stundās, atliek

vien paņemt atslēgu un sākt darbu.

Filiāles vadītāja Māra Reitere atzīst, ka var runāt tikai par pašiem pirmajiem rezultātiem. Pagaidām nav novēroti gadījumi, ka kāds lasītavu apmeklētu naktī, taču vakara, kā arī agrās rīta stundas dažiem šķiet gana noderīgas. Tuvojoties eksāmeņiem vai ieskaitēm, daļa studentu mēdz ierasties agri - ap pulksten septiņiem, lai pirms stāšanās pasniegtu priekšā vēlreiz atsveidzinātu savas zināšanas.

VIJA APINĪTE

Šajā numurā

No darba LU aiziet
12 darbinieki...

- 2. lpp.

Zinātniekam un
diplomātam
Arnoldam Spekkem
jubileja

- 3. un 8. lpp.

Esmu libiete

- 9. lpp.

Par plaģiātismu,
autortiesībām un
kontroli

- 11. lpp.

sveicam

LU Botāniskais dārzs 80 gadu garumā

Latvijas Universitātes Botāniskais dārzs dibināts 1922. gadā ar cēlu mērķi - "kalpot Latvijas Universitātes pedagogiskām vajadzībām un pētniecībai, veicināt botānikas zināšanu izplatīšanos tautā, darot pieejamas augu mājas un ekspozīcijas plašākām aprindām."

Sodienas nolikumā tas skatā - LU Botāniskais dārzs ir Universitātes patstāvīga kultūrizglītojoša struktūrvienība, kuras darbības mērķi ir augu introdukcija, kolekcionēšana, izpēte un selekcija, LU mācību procesa un zinātniskās darbības nodrošināšana. Iedzīvotāju, studentu, skolu jaunatnes un speciālistu izglītošana un apmācība.

Kopš savas dibināšanas - 1922. gada - Botāniskais dārzs veic šos uzdevumus. Tā kā Universitātei savas zemes dārza ierīkošanai nebija, dārzu vajadzēja novietot Rīgas pilsētas valdes laipni ierādītajā pilsētas dārznīcībā Dreiliņu muižā uz nepilna 1 ha zemes gabala. Tai pašā 1922. gadā tiek izdots pirmais sēkļu katalogs latīņu valodā (*Index Seminum*), ko turpinā laist klajā katru gadu visā dārza muiža garumā. 1923. gadā

jau notiek sēkļu apmaiņa ar 70 ārzemju botāniskajiem dārziem. Tomēr zemes platība - 1 ha - bija par mazu, lai turpinātu uzsāktu darbu. Latvijas Universitātes rūpes par Botāniskā dārza turpmāko darbību ir pamatīgas, tiek meklēta plašāka un piemērotāka vieta tā celtniecībai, kas tiek atrasta Rīgā, Pārdaugavā. Ar Ministru kabineta 1926. gada 18. marta sēdes protokola Nr. 21 lēmumu pēc ministru prezidenta K. Ulmaņa priekšlikuma tiek uzdots nopirkt Volšmidta īpašumu Rīgā, Kandavas ielā 2 par Ls 180 000 Botāniskā dārza vajadzībām.

1926. gadā Botāniskais dārzs pārceļas uz patstāvīgu dzīves vietu Rīgā, Kandavas ielā 2.

1928. gadā tiek uzsākta augu māju kompleksa celtniecība, kas daļēji pabeigta līdz 1937. gadam.

Drūms laiks Botāniskā dārza pastāvēšanā ir no 1941. līdz 1944. gadam, kad pilnvērtīga darbība tiek pārtraukta. Dārza teritorijā tiek izvietotas vācu armijas daļas, bet ēkas un siltumnīcas pielāgotas kazarmu vajadzībām. Šajā laikā aizgāja bojā daudz vērtīgu augu sugu.

Tikai trīs dārza darbinie-

foto no Adolfa Zorgevica personīgā arhīva

Zied magnolijas - 1999. gada maijs

kiem tika atļauts atrasties dārza teritorijā un bez atļaušanas strādāt. Brīnumainā kārtā šie cilvēki, zāģēdami kokus (jo nebija kurināmā) un arī veicdami kurinātāju darbu, izglāba pal-

mas un daļu tropisko augu no bargā sala un bojāejas.

Pēckara periodā - 1953. gadā - palmas sasniedza tādu augstumu, ka palmu mājas jumtu bija nepieciešams pacelt par trim

metriem augstāk, bet pēc dažiem gadiem palmām atkal bija vajadzīgs jumta pacelums. Tā 1969. gadā tiek uzsākta un 1972. gadā pabeigta jaunas

6. lpp. ►

Vizija par Ampēra institūtu

Latvija var lepoties ar to pozīciju, kuru tā ir izcīnījusi pasaulē ar MHD pētījumiem. MHD - MagnetoHidroDinamika - kā zinātnes nozare pēta parādības, kuras šķidrums kustībā izraisa magnētiskie spēki. Pētījumi šajā nozarē veido pamatmatematiku LU Fizikas institūtam, kā arī virknei LU Fizikas un matemātikas fakultātes zinātnieku.

Tālākās attīstības perspektīva šai virzienā saistās ar viziju par Eiropas zinātnes centra ar pagaidu nosaukumu "Ampēra institūts" izveidi Latvijā.

Eiropas institūts Ko tas nozīmē?

Pirmkārt, tas nozīmē to, ka institūts rodas starptautiskas iniciatīvas rezultātā - konkrētā gadījumā iniciatori ir Vācija, Francija un Latvija, izmantojot Eiropas Kooperācijas Zinātnes un Tehniskajā Pētniecībā programmu COST Action P6 "Magneto Fluid Dynamics".

Tas nozīmē arī "Eiropas tematiku" pētījumiem, proti, to, ka pētījumu tematika interesē vairākas valstis. Protams, pētījumus ieinteresētās valstis piedalās pētījumu finansēšanā, piesaistot savu un arī "kopējo Eiropas naudu", jo pētījumu saturs būs svarīgs Eiropai kopumā.

Lai veiktu internacionāla konteksta un līmeņa pētījumus, ir nepieciešama infrastruktūra.

Šeit ar infrastruktūru var saprast divas lietas:

1) zinātniskā infrastruktūra: eksperimentālās iekārtas un aparatūra;

2) pārējā infrastruktūra, kas ietver gan eksperimentiem piemērotas telpas, gan elektrības un ūdens padevi, gan arī telpas, kas būtu piemērotas semināru norisei un vieszināt-

nieku izmītināšanai.

Protams, lai cik laba arī nebūtu infrastruktūra, to nekad neiedarbinās bez zinātniskā personāla. Šai ziņā mūsu zinātnieki var lepoties gan ar kvalifikāciju, gan ar pienācīgu starptautisko atzinību. Vispirms gribas atzīmēt pasaules mēroga panākumu: profesora Agra Gailiša vadībā 1999. gadā LU Fizikas institūta laboratorijās veikto Zemes Dinamo eksperimentu, kas ir pirmais sekmīgais šāda veida eksperiments Zemes un citu astronomisko ķermeņu magnētisma izskaidrošanā. Tas tika pieminēts arī gadskārtējā Amerikas Fizikas biedrības gada lielāko sasniegumu pārskatā.

Pēdējos gados finansējums no starptautiskajiem projektiem ievērojami pārsniedz LZP finansētos projektus. Pieaug turgus-orientēto pētījumu skaits un apjoms. Sekmīgi aizsākušos pētniecības projektus lieliski papildinās EK 5. ltvāra programmas projekts "Development of Institute of Physics of University of Latvia for European centre of MagnetoHydroDynamic research" (Proposal No GMA1-2002-72806), kurš paredz izveidot MHD ekselences centru un veidot stabilākus pamatus jauno zinātnieku paaudzes gatavošanai MHD jomā. Šis projekts starptautiskās izvērtēšanas fāzē no ekspertu puses saņēma ļoti augstu vērtējumu - 4,7 punktu (no 5,0 iespējamajiem) kategorijā "Zinātniskā un Tehnoloģiskā ekselence".

Pašreiz ceļā uz Eiropas institūtu veikti tikai pirmie soļi. Tas, ka šie soļi ir sekmīgi, vieš mūsos lielu optimismu.

SANDRIS LĀCIS,

Dr. Phys., Fizikas un matemātikas fakultātes docents

Vienotā veselumā

Ar Itālijas vēstniecības atbalstu Rīgā ieradās klavierkoncertu 3. maija pēcpusdienā sniedza pianiste Fiameta Korvi (Fiametta Corvi).

F. Korvi pirmās klavierspēles studijas uzsāka skaistajā Komo pilsētā Itālijas ziemeļdaļā. Ar izcilību beigusi studijas, viņa turpināja pilnveidot savu meistarību Francijā (Savoja), Parīzē un Normandijā), kā arī Anglijā. Sniegusi koncertus dažādās Itālijas pilsētās un Ungārijā. Tagad arī Rīgā, kur māksliniece atskaņoja J. S. Baha, D. Skarlati, Dž. Rosīni, F. Šopēna, F. Lista skandārbus. Publikai ļoti patika F. Korvi graciozā, izteismīgā un daudzveidīgā programma. Viņas uzstāšanās noslēgumā - ilgi nerimstoši aplausi un ziedi kā veltē par skaistajiem brīžiem

mūzikas pasaulē.

Patikami bija noklausīties Moderno valodu fakultātes studentu itāļu liriskās dzejas priekšlasījumus koncerta starplaikā. Par mīlestības tēmu Dančes Aligjēri, Korādo Govoni, Čezāres Pavēses, Eugenio Montāles, Frančesko Petrarakas un citu klasiku dzejā lasīja studentes A. Barvika, I. Baltuže, I. Žogota, O. Korotejeva, D. Krestjaninova, J. Ribkina, A. Uzulēna, J. Vdovičenko un A. Zaluņina. Par studentu veiksmīgo debiju liela pateicība pienākas itāļu vieslektorēm Annai Ritai Guerrieri un Ritai Fratti, kuras jau vairākus gadus ar lielu entuziasmu pasniedz itāļu valodu, literatūru un kultūru Universitātes studentiem.

BAIBA BANKAVA,
LU maģistrante

Ceram uz pozitīvu risinājumu

Studentu skaita ziņā laikam gan vislielākā ir LU Bibliotēkas Ekonomikas filiāle. Par tās būtiskākajām problēmām pastāstīš lūdzu filiāles vadītāju SANDRU VENTERI.

- Pirms kāda laikā "Universitātes Avīzē" rakstījām par divu jaunu lasītavu atvēršanu jūsu fakultātē. Zinu, ka tajās izvietojāt brīvpieejas fondus. Kā veicies darbs? Vai ir attaisnojies šāda pieeja lasītavu darba organizēšanā?

- Vienmēr esmu uzskatījis, ka lasītavās ir jābūt tematiski izvietotiem brīvpieejas fondiem, kuri nepārtraukti tiek papildināti ar visiem jaunākajiem izdevu-

vielgāk orientēties, izveidojām savu kārtošanas sistēmu: katra grāmata tiek nokodēta ar krāsas koderi, kurš savukārt atbilst noteiktam tematam, un autorizīmi, kas norāda grāmatas novietojumu plauktā. Šī sistēma palīdz ātri un precīzi sakārtot fondus noteiktā kārtībā.

Pēdējā laikā par problēmu kļūst arī nepieciešamais vietu skaits lasītavās. Dažkārt apmeklētāju ir tik daudz, ka par tradicionāli pieņemto klusumu lasītavās nav nozīmes pat atgādināt. Šādās situācijās darbiniekam ir ļoti grūti kontrolēt noteikto, jo vienlaikus ir jāreģistrē lasītāji, jāzūdod grāmatas kopēšanai, jāpieņem atnestās, jāsniedz konsultācijas utt. Šādās

ties vienlaikus visos bibliotēkas darba procesos. Mūsu filiālei tika iedalīti salīdzinoši vislielākie līdzekļi, tādēļ darba slodze šobrīd ir patiešām ļoti liela. Veicot savus tiešos pienākumus, LU Bibliotēkas darbiniekiem paralēli ir jāveic arī darbs, kas saistīts ar pāreju uz jauno ALEPH programmatūru. Lasītāju apkalpošana ir tikai neliela daļa no veicamajiem bibliotekārā darba pienākumiem, bet ir vēl lasītājiem neredzamā darba daļa, kura parasti netiek ievērota, izprasta un novērtēta, bet tieši tā veido lielāko daļu no bibliotekāra noslodzes. Tieši tas, ka bibliotekāra darbs pie tik lielas slodzes tiek novērtēts ar minimālo algu, ir bijis par iemeslu, lai gada laikā no darba LU Bibliotēkā aizietu 12 darbinieki. Tie ir ļoti skumji fakti. Es ceru, ka šāda tendence neskar mūsu filiāles kolektīvu.

- Vai jūs cerat uz pozitīvu šo jautājumu atrisinājumu?

- Jā, noteikti. Nav iespējams ilgstoši neievērot tik liela kolektīva, kāds ir LU Bibliotēkā, problēmas. Cilvēkiem ir nepieciešama motivācija, lai veiktu palielināto darba apjomu. Objektīvi pamatota ir prasība, lai bibliotēka strādātu arī svētdienās, bet vai būtu godīgi prasīt to no darbinieka, kuram jāstrādā katru otro sestdienu, nesāņemot papildu samaksu par darbu brīvdienās, turklāt pie datora vidēji dienā jāpavada sešas stundas, par to saņemot... 70 latu mēnesi? Kā jūs domājat, cik profesionāli atbilstošu pretendentu atsauktos uz šādu darba piedāvājumu? Mūsu filiāles kolektīvs grīb un var strādāt, ir izveidojusies laba sadarbība gan ar fakultātes vadību, gan studentiem. Tas liecina, ka problēmas noteikti var atrisināt, un tad ieguvēji būsim mēs visi - gan filiāles darbinieki, gan lasītāji.

VIJA APINĪTE

..lasītavās ir jābūt tematiski izvietotiem brīvpieejas fondiem..

miem, ko saņem bibliotēka. Tas studentiem dod iespēju patstāvīgi un radoši strādāt ar grāmatām un periodiku. Lasītavās bieži var novērot, ka studenti sākotnēji it kā meklē tikai vienu konkrētu grāmatu, bet, pieejot pie plaukta, atrod vēl un vēl papildu literatūru par attiecīgo tēmu. Darbs ar katalogu šādu interesi parasti neizraisa. Lai gan līdz ar brīvpieejas fondu izvietojumu lasītavās ir radušās arī vairākas problēmas, uzskatu, ka šis darbs sevi ir attaisnojis - lasītāju skaits ir trīskāršojies. Bibliotēkas galvenais mērķis ir fakultātes studiju programmu un pētnieciskā darba informacionāla nodrošināšana.

- Jūs ieminējāties par problēmām saistībā ar brīvpieejas fondu izvietojumu lasītavās.

- Pirmkārt, tā ir ļoti liela papildu slodze bibliotēkas darbiniekiem, jo lasītavas fondi nepārtraukti it jāuztur noteiktā kārtībā. Lai paātrinātu šo procesu un lai arī studentiem būtu

sastrēgumstundās rodas vēlētāns pie lasītavas durvīm pielikt uzrakstu: "Atvainojiet, šobrīd brīvu vietu nav". Līdzīga situācija veidojas arī Sociālo zinātņu filiālē. Līdz ar iekļaušanos Latvijas bibliotēku elektroniskajā kopkatalogā un līdzdalību vienas lasītāju kartes kopprojekta stāvoklīs varētu vēl saasināties, jo ir daudz grāmatu, kuras atrodas vienīgi LU Bibliotēkas fondos.

Diemžēl ir pierādījies, ka lasītavās ar brīvpieejas fondiem ir nepieciešams uzstādīt elektroniskos vārtus. Citu bibliotēku pieredze rāda, ka drošības sistēmās ieguldītie līdzekļi atmaksājas trijos četros gados.

- Ir zināms, ka LU Bibliotēkā vairākkārt palielināts finansējums grāmatu un periodikas iegādei. Vai tas irraisījies pārmaiņas arī jūsu darbā?

- Ne tikai mūsu darbā. Šis pārmaiņas ir skārušas visas LU Bibliotēkas nodaļas, darba apjoms ir vairākkārtīgi palielinā-

veselība

Vai mobilie telefoni izraisa acu vēzi?

Ārsti meklē sakarību starp mobilajiem telefoniem un ļaundabīgajiem acu audzējiem.

Zinātnieki jau ilgu laiku diskutē par saistību starp atsevišķu galvas smadzeņu audzēju veidošanos un mobilo telefonu lietošanu. Ir zināms, ka mobilie telefoni izdala nelielu līmeņa elektromagnētisko starojumu - līdzīgu tam, kādu izdala arī mikroviļņu krāsnis. Tā kā acs audi satur daudz ūdens, starojums tajos absorbējas ievērojami vieglāk. Sevišķi bīstami tas ir cilvēkiem, kuriem ir ģenētiska

nosliece uz ļaundabīgo audzēju veidošanos. Tomēr, par spīti plašiem un intensīviem pētījumiem, ASV Pārtikas un zāļu pārvalde (Food and Drug Administration) vēl tikai meklē pārliecinošus pierādījumus šai saistībai.

Mobilie telefoni un acu vēzis

Vācijā Esenes universitātes zinātnieku grupa pabeigusi pētījumu, kas publicēts žurnālā "Epidemiology". Zinātnieki noskaidroja, ka ir skaidri redzama saistība starp acs melanomas veidošanos un mobilo telefona

lietošanu. Melnomas parasti skar kādu no acs asinsvadu apvalka trīs daļām: varavīksnēni, dzislēni vai stāreni. Pētījumā piedalījās 118 cilvēki ar melanomas diagnozi un 475 veseli cilvēki. Pētniekiem netika sniegta informācija par to, kuri no izmeklējamiem ir veseli un kuriem ir ļaundabīgie audzēji.

Veicot pētījuma dalībnieku speciālu anketēšanu, tika iegūta izsmēloša informācija par visu, kas saistīts ar viņu mobilo telefonu lietošanas ieradumiem. Pētījums parādīja, ka ar

11. lpp. ►

Arnolds Spekke - zinātnieks un diplomāts

Šogad, 14. jūnijā, aprit 115 gadi, kopš dzimis ievērojamais latviešu filologs, vēsturnieks un diplomāts Arnolds Spekke, kurš pārstāvēja Latviju pasaulē tai tik grūtajā okupācijas periodā.

A. Spekke bija augstas raudzes zinātnieks, kura grāmata "History of Latvia" atrodas visās lielākajās pasaules bibliotēkās. Viņa lekcijas klausījās gan Sorbonnas, gan Varšavas, gan Romas, Filadelfijas u. c. universitāšu pasniedzēji un studenti. Arī profesora A. Spekkes diplomāta gaitas ir aprīnas vērtas. Vispirms Romā, laikā, kad Eiropā veidojās totalitārie režīmi, tad ASV, kad lielākā daļa valstu bija atzinusi Latvijas okupāciju *de facto un de jure*. Ar savu darbību ASV, kas bija viena no tām valstīm, kas nekad neatzina Latvijas inkorporāciju PSRS sastāvā, A. Spekke veicināja vispirms latviešu sabiedrības konsolidāciju ASV un Kanādā, kā arī pauda atklātu un nesamierināmu protestu pret PSRS pretautisko darbību Latvijā.

Arnolds Spekke dzimis 1887. gada 14. jūnijā Zemgalē, Bauskas apriņķa Vecmūižas pagasta skolā, kur viņa tēvs Andrejs Spekke bija skolotājs, bet māte Dārta - mājsaimniece. Mazā Arnolda bērniņa pagāja skolā, kur viņa pirmie skolotāji bija tēvs, vecākā māsa un brālis. Par šo laiku A. Spekke savā grāmatā "Atmiņu brīži" raksta: "Mana tāla bērniņa norīteja laikos, kad latviešu māja, arī mūsu skola, bija lielu tiesu ekonomiski autonoma, autarhiska, kā maģisku bija iecerējuši šo terminu itāliešu fašisti. Pār-tika no tā, kas bija mājās, it sevišķi maizes un visādiem piena produktiem, dūšas uztaisīšanai šad un tad šķēle šķinča utt., utt. Uz bodi tika braukts, protams, lielākā stilā, nedaudz reizes gadā. Un tad citu, visādu eksotisku produktu vidū (svētku maizēm u. c. līdzīgām izdarībām), mājās parādījās liela cukura galva baltu galu, zilā papīrā šmaugi ietūta. Tā bija domāta ilgākam laikam. Sadaudzīšana sīkos graudos arī bija vesels rituāls... Ēdieni bija bagāti. To karti vairs neatceros, to tikai atceros, ka vasaras laikā gaļas "rikte" parasti mēdza būt cepts šķinčis ar salātiem krējuma. Saldū vidū parasti figurēja dzērveņu sula ar visādiem pudīņiem... bija arī ekstrā numuri, mūsu mājās lielo rudens talķu laikā tika pasniegta risu zupa pienā ar labi daudz rozīņu iekšā."

1902. gadā A. Spekke iestājās Jelgavas reālskolā. Jelgava XX gadsimta sākumā nešaubi-gi bija viens no Latvijas kultūras un izglītības centriem. Jelgavas *Academia Petrina*, resp., Jelgavas ģimnāzijas, slava bija plaši pazīstama gan latviešu, gan vācu, poļu, krievu

un ebreju aprindās. Jelgavas reālskola tik slavena nebija, bet arī tur skolnieku nacionālais sastāvs pārstāvēja visas Latvijā dzīvojošās tautības.

Jelgavā A. Spekke iepazinās ar Andreja Stērstes ģimeni un bija biežs ciemiņš šajās mājās. Ciemšanās iemesls bija Stērstes meita Aleksandra, kura vēlāk kļuva par Spekkes kundzi un daļa ar vīru visu savu mūžu gan saulainajā Itālijā, gan ASV. Jelgavas reālskolu A. Spekke beidza 1906. gadā un 1907. gadā devās uz Rīgu, lai iestātos Rīgas Politehniskajā institūtā, kur vietējos iedzīvotājus uzņēma bez konkursa. A. Spekke iestājās Mehānikas nodaļā, un tomēr pirmā mācību grāmata, ko viņš nopirka, bija filozofijas vēsture.

Rīgas Politehniskā institūta slava bija ļoti laba, toties starp-nacionālās attiecības studentu un pasniedzēju starpā bija ļoti sarežģītas. Pasniedzēji galvenokārt bija baltvācieši vai vācieši, mazāk krievi vai poļi, un tikai daži bija latvieši. Latviešu studentu attiecības ar baltvāciešiem bija āreji korektas, tomēr slēpta naida pilnas. Protams, baltvācu pasniedzēju at-

1907. gadā A. Spekke kļuva par Maskavas universitātes Juridiskās fakultātes studentu. Tomēr par nopietnu šķērslī solījās kļūt reālskolas diploms, kurā nebija latīņu un grieķu valodas atzīmju. Eksāmenus viņam nācās kārtot kā ekster-nam Maskavas ģimnāzijā. Par šiem eksāmeņiem A. Spekke rakstīja: "Manā paaudzē ir prāvs skaits tādu, kas ir cauri gājuši šiem elles vārtiem, kā varētu tūri labi nosaukt ekster-nam eksāmenus pie toreizējām cara laiku ģimnāzijām. Dažs labs ir aizgājis diloņa ceļu, bet viena daļa tomēr tika cauri."

Pie juristiem A. Spekke pa-bija tikai vienu mēnesi. Tad pēkšņi bija izmainījušies uz-ņēšanas noteikumi Vēstures un filoloģijas fakultātē, un viens no pirmajiem, kas to iz-mantoja, bija A. Spekke. Viņš sāka studēt romāņu valodas. No vecākiem nekādu materiā-lu palīdzību gaidīt nevarēja un tāpēc nācās strādāt. Ar Maska-vas studējošās jaunatnes palīdzību viņam radās iespēja pasniegt vācu valodas privāt-stundas, un līdz ar to minimāla iztika bija nodrošināta.

A. Spekkes studijas Maska-

Profesors doktors Arnolds Spekke (no labās) akreditējas pie ASV Valsts sekretāra Dž. F. Dallesas

logijas fakultātes ārštata docents, bet 1922. gada 1. jūlijā viņu ievēlēja par romāņu filo-logijas profesoru. Šajā laikā A. Spekke aktīvi publicējās "Izglītības Ministrijas Mēnešrakstā", "Filologu Biedrības Rakstos" u. c. par romāņu valodu problēmām un tulkojumiem, bet, jau sākot ar 1925. gadu, ar publikāciju "Izglītības Ministrijas Mēnešrakstā" "Dažas 16. gs. un 17. gs. liecības par krievu kariem Livonijā" viņš pamazām sāka pievērsties Latvijas vēstures problēmām. Ši interese par Latvijas vēsturi un tema-ti, kurus A. Spekke sāka izstrādāt, noveda pie pretrunām ar vācu un krievu vēsturnieku Latvijas vēstures koncepcijām. 20. gados A. Spekke aktīvi darbojās arī Latvijas Universitātes administrācijā. Viņš vairākkārt bija Filozofijas un filoloģijas fakultātes dekāns un 1928./29. m. g. - arī Latvijas Universitātes prorektors studentu lietās. A. Spekkes plašās zināšanas un komunikabilitāte nodrošināja viņam studentu un darba kolēģu cieņu. Kā pasniedzējs A. Spekke bija stingrs, bet saprotošs.

A. Spekkes sakari ar ār-zemēm iesākās XX gadsimta 20. gadu beigās ar ielūgumu nolasīt lekciju Kēnigsbergā. Tam sekoja ielūgumi uz Franciju, Poliju, Vāciju u. c. zemēm.

A. Spekkem nebija sveša arī politiskā darbība. Viņa darbošanās Zemnieku savienībā un pazišanās ar Kārli Ulmani visai kritiski tika vērtēta akadēmiskajās aprindās. Klida runas, ka A. Spekke tūko pēc izglītības ministra portfeļa. Viņa pievēršanās Latvijas vēsturei izraisīja visai nelabvēlīgas atskaņas profesionālo vēsturnieku aprindās, un recenzijas par viņa sarakstītajiem darbiem bija visai "indīgas". Objektivitātes labad jāievēro, ka A. Spekkes

Latvijas vēstures skatījums tam laikam bija visai oriģināls.

1932. gadā A. Spekke saņēma prestižo Rokfelleras fonda studiju stipendiju un devās zinātniskā komandējumā uz Itāliju. Komandējuma laikā un arī vēlāk sekoja publikācijas par Itālijas kultūru un vēsturi, kas nepalika neievērotas ne Latvijā, ne Eiropā, kā arī uzaicinājumi nolasīt lekcijas prestižajā Romas "Convegno Volta", Sorbonnā, Strasburgā un Varšavā.

1933. gads nāca ar pārmaiņām, kas pašos pamatos pārmainīja profesora A. Spekkes dzīvi. 1933. gadā atgriezoties Rīgā, Rokfelleras fonda stipendiāts, paša vārdiem runājot, "bija palicis karājoties gaisā...", jo viņa lekciju cikls bija nodoti citiem pasniedzējiem. Palīgā nāca dzejnieks Eduards Virza, kurš bija precējies ar Spekkes kundzes vecāko māsu Elzu Stērsti, un Zemnieku savienības līderis K. Ulmanis. K. Ulmanis saprata, ka Spekkes kapitāls ir viņa plašās zināšanas un starptautiskais prestižs, tāpēc nolēma to izmantot Latvijas labā un nosūtīt A. Spekki uz Eiropas centru Itāliju par sūtni, kaut gan nebija viegli par to pārliecināt prezidentu A. Kviesi. Sākumā, kad A. Spekkem vēl nebija diplomātiskā darba pieredzes, ziņojumi no Romas nereti šokēja Ārlietu ministrijas ierēdņus, jo sūtnis nemilēja uzrādīt iegūto ziņu avotus.

Romā par sūtni A. Spekke sabija apmēram septiņus gadus. Labās attiecības ar K. Ulmani un māka sadzīvot ar B. Musolini deva A. Spekkem iespēju izbēgt no parastās sūtņu rotācijas. Runājot par A. Spekkes attieksmi pret savu labvēli K. Ulmani, jāsaka, ka faktiski tā bija viegli ironiski labvēlīga - profesora cilvēku

8. lpp. ▶

Visi "dumpinieki", skaitā ap 200, bija spiesti parakstīt solījumu, ka ar politiku vairs nenodarbosies. Šo solījumu neparakstīja tikai divi studenti. Tie bija latvieši Zubavs un Spekke..

tieksme pret latviešiem bija tikpat naidīga.

1908. gadā par piedalīšanos neatļautā sapulcē institūta telpās A. Spekki kopā ar daudziem citiem studentiem no institūta izslēdza. Visi "dumpinieki", skaitā ap 200, bija spiesti parakstīt solījumu, ka ar politi-ku vairs nenodarbosies. Šo solījumu neparakstīja tikai divi studenti. Tie bija latvieši Zubavs un Spekke, kurš vēlāk par šo gadījumu saka: "Nezinu, kāda varonība bija manī toreiz ie-nākusi." Tomēr galvenais motīvs šai rīcībai acimredzot bija toreizējais kultūras gaiss Rīgā, kur virmoja politisko cieņu kaislības un naida pārpilnība, bet garīgās pasaules problēmu, kuras tā alka risināt A. Spekke, te tajā laikā nebija.

A. Spekke nolēma studijas turpināt Pēterpils universitātē. Uz Pēterpils konservatoriju studēt klavierspēli devās arī viņa izredzētā Aleksandra. A. Spekki bija ieinteresējusies senās valodas, bet pēc sarunas ar rektora vietnieku F. Braunu izrādījās, ka viņam vietas universitātes Klasisko valodu nodaļā nav. Tad A. Spekke iedomājās par Maskavas universitāti. Viņš uzrakstīja vēstuli tur studejošajiem latviešiem un saņēma atbildi, ka ceļš ir atvērts.

vas universitātē turpinājās līdz 1915. gada pavasarim, kad viņš tika atstāts pie Vakareiropas katedras gatavoties profesūrai. Studiju laiks Maskavā A. Spekkem bija trauksmes pilns, viņš vēlējās iegūt pēc iespējas vairāk zināšanu, tomēr zinātkāre bieži bija nesamērojama ar fiziskajām iespējām.

1915. gadā A. Spekke saņēma Granovska stipendiju, bet tā paša gada rudenī - arī valsts stipendiju. Šo stipendiju viņam piešķīra vēl divas reizes. Viņš strādāja arī Maskavas 6. un 7. ģimnāzijā par seno valodu skolotāju un par lektoru - Maskavas Arheoloģijas institūtā. Materiālais stāvoklis uzlabojās, bet Krievijā brieda revolūcija. 1918. gada pavasarī A. Spekke nokārtoja maģistra eksāme-nus, taču maģistra darba izstrādāšanu nācās pārtraukt. 1918. gadā A. Spekke ar ģimeni atgriezās Latvijā.

Tūlīt pēc pārbraukšanas no Krievijas Latvijas Republikas izglītības ministrs K. Kasparsons A. Spekkem uzdeva nodibināt ģimnāzijas Liepājā un Rīgā. Tas bija smags, bet pateicīgs darbs, it sevišķi tad, ja godam padarīts.

No 1919. gada 17. decembra A. Spekke bija Latvijas Uni-versitātes Filozofijas un filo-

Eiropas nedēļa Latvijā

No 6. līdz 11. maijam Latvijā jau piekto gadu tika atzīmēta Eiropas nedēļa.

Latvijā Eiropas nedēļa (tā nedēļa, kurā iekrīt 9. maijs) tiek atzīmēta jau piekto gadu. ES dalībvalstis šo tradīciju aizsāka 1985. gadā - pēc tam, kad ES valstu vadītāju sanāksmē Milānā tika pieņemts lēmums katru gadu svinīgi atzīmēt 9. maiju - dienu, kad 1950. gadā Francijas ārlietu ministrs Roberts Šūmanis presei nolasijs deklarāciju, kurā aicināja Franciju, Vāciju un pārējās Eiropas valstis apvienot ogļu un tērauda rūpniecību, lai liktu "pirmos pamatus Eiropas federācijai".

9. maijā Briselē ES institūcijas vēra durvis apmeklētājiem. Atvērto durvju diena bija arī Eiropas Parlamentā, kur 13 kandidātvalstis parlamenta ēkas foajē izvietoja informācijas stendus. Latvijas stendā bija fotoizstāde par Rīgu. Savukārt Slovākijas pārstāvji cienāja ar kūkām un izrādīja nacionālo keramiku. Kūkas piedāvāja arī Lietuvas, Slovēnijas un Turcijas stendā, bet Malta aicināja baudīt vīnu.

Eiropas nedēļas ietvaros visā Latvijā norisinājās vairāk nekā 40 informatīvi un izklaidējoši pasākumi, kas bija veltīti Eiropas Savienības tematikai. Tos rīkoja un finansēja Eiropas Integrācijas birojs, Ārlietu, Iekšlietu, Izglītības un Labklājības ministrija, Eiropas Komisijas delegācija, ES informācijas centrs "Eiropas kustība Latvijā", klubs "Māja" un Saeimas ES informācijas centrs.

Katrai Eiropas nedēļas dienai tika dots savs nosaukums, kas raksturoja tajā notiekošo pasākumu kopumu. Piemēram, 6. maijs bija Atvērto durvju diena, bet 8. maijs - Diskusiju diena. Sestdien, 11. maijā, Eiropas nedēļas noslēgumā,

Rīgā, Rātslaukumā tika rīkots koncerts "Roks par Eiropu". Tajā uzstājās Arnis Mednis, Ozols, grupas "Oceanfall", "Dzelzs Vilks" un "Kuba".

ES informācijas centra konsultanti Eiropas nedēļā devās piecu dienu izbraukumā ar "ei-robusiņu" pa Ziemeļkurzemes, Dienvidkurzemes, Ziemeļvidzemes, Vidzemes un Zemgales mazpilsētām un ciemiem. "Ei-robusiņš" brauca pie lauku iedzīvotājiem, veda informatīvos materiālus un izjautāja, kādas informācijas visvairāk trūkst par ES un ko cilvēki vēlas uzzināt par Latvijas gatavošanos iekļūšanai Eiropas Savienībā.

"Tu esi "par" vai "pret"?" ir parasti uzdotais jautājums, runājot par Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā. Visbiežāk dzirdētie "par" ir: Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā nostiprinās Latvijas drošību; Eiropa ir daudz nacionāla, tāpat - multikulturāla. Latvijas iedzīvotājiem palielināsies darba tirgus; jauniem cilvēkiem palielināsies izglītības iespējas. Visbiežāk dzirdētie "pret" ir: iestāšanās Eiropas Savienībā apdraudēs Latvijas suverenitāti un neatkarību. Iestāšanās ES ir tas pats, kas iestāšanās bijušajā PSRS; latvieši zaudēs savu nacionālo identitāti; Latvija pārvērtīsies par lētu darbaspēka zemi; iznīks tradicionālās latviešu lauksaimniecības nozares, daudzi lauksaimnieki izputēs; iestāšanās Eiropas Savienībā veicinās talantīgāko un izglītotāko jauniešu aizplūšanu uz rietumiem; saasināsies ekoloģiskā situācija.

Izskaužot neinformētību, neziņu un sajūtu, ka sabiedrības viedoklis netiek ņemts vērā, savu nostāju jautājumā par Latvijas iespējamo iestāšanos Eiropas Savienībā ai-

cinājām paust arī pāris Universitātē sastaptos cilvēkus.

Kas tu esi - eirooptimists vai eiroskeptiķis?

DIĀNA BARIŠŅIKOVA, mācās Rīgas 47. vidusskolā:

Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā - tas ir *galīgi garām*. Es neuzskatu, ka tur būtu Latvijas istā vieta. Īstenībā pat nesaprotu, kas mums īsti tajā Eiropas Savienībā ir pazudis. Mulķīgi būtu cerēt, ka kāds mums tur kaut ko dos par velti. Par visu būs ļoti dārgi jāmaksā. Es esmu "pret".

AGNESE KALNIŅA, paņēmusi akadēmisko gadu LU Moderno valodu fakultātē:

Mani ir mazlietiņš no abiem. Neesmu vēl tā īsti izpētījusi, ko pozitīvu un ko negatīvu Latvijai dos šī iestāšanās Eiropas Savienībā. Vēl joprojām esmu šaubu līmenī - ne īsti "par", ne īsti "pret". Esmu tam visam tā neitrāli kaut kur pa vidu.

LUDMILA PETRUŠINA, studē LU Ekonomikas un vadības fakultātē:

Lai arī man par to visu nav īpaši daudz informācijas, es ļoti apšaubu Latvijas iestāšanās iespējas Eiropas Savienībā. Manuprāt, Latvijai tas ir liels risks zaudēt savu identitāti. Arī

PĀVELS LIMANKINS, studē RTU Enerģētikas un elektrotehnikas fakultātē:

Man liekas, ka Latvijai nevajadzētu iestāties Eiropas Savienībā. Es esmu "pret" to. Viņiem tur, Eiropā, ir pietiekami liels bardaks, lai Latvija paliktu tur, kur tā ir šobrīd. Sadarboties - to jā, bet iestāties tajā visā Latvijai, manuprāt, nevajadzētu.

TOMS GRĪNBERGS, gatavojas stāties LU Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē:

Es esmu eirooptimists, jo, manuprāt, būtu *baigi* labi, ja arī Latvijā ienāktu eiro. Ja, dodoties kaut kur ārpus Latvijas, tev vairāk nebūtu jākonvertē valūta. Iedomājies, tev pēkšņi vajag *aizlaist* uz ārzemēm, tu paņem naudu un aizbrauc. Bez jebkādam naudas mainīšanām. Esmu "par" to.

RAIMONDS CIEKURS, ļoti bieži nāk uz LU Juridisko fakultāti:

Es uzskatu, ka Latvijai vajadzētu iestāties Eiropas Savienībā. Domāju, ka tad mēs vairāk līdzināsimies viņiem - eiropiešiem. Mums būs plašāki sakari, lielākas iespējas un vispār - viss ies tikai uz augšu. Esmu optimists.

Rakstā izmantota informācija no <http://www.saeima.lv/elk>

GITA LIEPIŅA

konkurss

Otrais japāņu valodas konkurss Rīgā

2002. gada 31. maijā no plkst. 14.00 - 17.30 Japānas vēstniecībā Rīgā, Kr. Valdemāra ielā 21, LV-1010

Organizators: LU Moderno valodu fakultātes Orientālistikas nodaļa.

Sponsori: Japānas fonds, Čehu avioliņijas, Japānas vēstniecība Rīgā.

Komisijas sastāvs: 9 eksperti (LU, Japānas vēstniecība Latvijā, Rīgas Kultūras skola)

Mērķis
- Sekmēt japāņu valodas interesi pieaugumu Latvijas sabiedrībā.

- Rast iespēju Latvijas jauniešiem pārbaudīt savas japāņu valodas zināšanas.

- Veicināt labāko japāņu valodas pratēju tālākos panākumus.

Līmeņi

1. Iesācēju līmenis

2. Vidējais līmenis

Kas var piedalīties?

Visiem pretendentiem:

1. pašreiz jāmacās japāņu valoda kā svešvaloda;

2. jābūt vecākiem par 18 gadiem;

3. nedrīkst būt japāņu tautības vecāki;

4. jābūt Latvijas iedzīvotājiem.

Iesācēju līmenim tiek pieļauti pretendenti, kuri:

1. vēltājuši japāņu valodas apguvei ne mazāk kā 200 stundas;

2. nav uzturējušies Japānā vairāk kā trīs mēnešus pēc sešu gadu vecuma.

Vidējam līmenim tiek pieļauti pretendenti, kuri nav uzturējušies Japānā vairāk kā divus gadus pēc sešu gadu vecuma.

Konkursa kārtība

(1) Sacensību dalībnieki komisijai atstāta iepriekš sagatavoto stāstījumu japāņu valodā

(2) Stāstījuma garums: iesācēju līmenim 2 - 3

minūtes; vidējam līmenim 4 - 5 minūtes (+ laiks, atvēlēts jautājumiem)

(3) Dalībnieku stāstījumiem jābūt oriģināliem, pašu izvēlētiem un sagatavotiem.

Apliecināšana un balvas

(1) Uzvarētājiem tiks pasniegtas balvas un apliecināšanas.

(2) Visi dalībnieki saņems veicināšanas balvas.

Kā pieteikties konkursam

Pretendentam jāaizpilda pieteikuma forma (to var saņemt LU Orientālistikas nodaļā) un jāiesniedz sava stāstījuma kopija LU Orientālistikas nodaļā - 428. telpā, Visvalža ielā 4a, Rīgā, LV-1050

Pieteikums jāiesniedz līdz:

2002. gada 17. maijam

Sīkāka informācija: LU Orientālistikas nodaļa - 428. telpā, Visvalža ielā 4a, Rīgā, LV-1050 tālr.: 7034825, fakss: 7227802.

YOSHINO YAMAMOTO, LU lektore, e-pasts:

yoshinoyama@hotmail.com,

MISA FUKUI,

LU lektore, e-pasts:

misafukui@nifty.com

Politika, bet ne gluži...

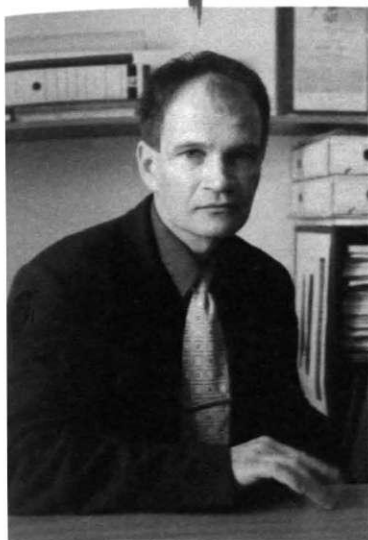

foto - Ilze Millere

Kas ir telpa no reģiona? Kāda ir Eiropas Savienības (ES) un Baltijas jūras reģionu reģionālā politika un reģionālā attīstība? Ko nozīmē reģionālā pārvalde? Šie un vēl daudzi citi jautājumi tiek aplūkoti kursā "Reģionālā attīstība un politika", kurš piedāvā ne vien teorētiskas, bet arī praktiskas zināšanas un iemaņas par "nākotnes veidošanu".
 Par kursu stāsta tā autors PĒTERIS ŠĶIŅĶIS.

- Kas ir reģionālā politika?

Reģionālā politika ir ilglaicīga un stratēģiska nākotnes veidošana. Tā balstās uz lēmumiem, kuri ietekmē divus līdz piecus gadus ilgus laika periodus, un ir adresēta uz kompleksiem - valstīm, lielām teritorijām - reģioniem.

Reģionālā politika ir ilglaicīga, mērķtiecīga lēmumu pieņemšana un īstenošana saistībā ar valsts un tās atsevišķu teritoriju vajadzību nodrošināšanu. Tā ir saistīta ar noteiktu resursu organizēšanu, kā arī speciālistu sagatavošanu, šo ilglaicīgo lēmumu īstenošanai.

- Šis kurss ir samērā jauns. Kā radās ideja par tā nepieciešamību?

Šī kursa vēsture aizsākas 1996. gadā, kad mēs strādājām pie Latvijas reģionālās politikas koncepcijas. 1999. gadā sadarbībā ar Turku universitāti un vēlāk arī Tartu un Viļņas universitātēm mēs noorganizējām talmācības kursu "Pilsētu attīstība". Izmantojot internetu, sasaistījām universitātes un sagatavojām mācību materiālus, izveidojām teorētiskās lekcijas, diskusijas un seminārus. Mums patika tas, ka bija iespēja paskatīties uz lietām, t. sk. reģionālo politiku, no dažādiem viedokļiem, un tas bija rosinoši.

Kurss "Reģionālā attīstība un politika" oficiāli tika apstiprināts pagājušajā gadā, taču faktiski kursu "Reģionālā politika" mēs piedāvājam jau kopš 1999. gada.

- Es lasīju, ka šo kursu var apgūt dažādos veidos...

- Jā, tā ir. Mēs piedāvājam kursa talmācības versiju un tuvmācības versiju, kā arī prakti.

Kursa apguve talmācības veidā norit angļu valodā. Talmācība nenozīmē tikai audio-konferences. Tā ir vide, kurā ir jākomunikē - jāatbild uz jautājumiem, jādiskutē. Ir grupu darbs, un tajā piedalās dažādu universitāšu un līdz ar to arī dažādu valstu studenti.

Tuvmācība ir tas, ko mēs saucam par tradicionālajām studijām.

Šogad studentiem piedāvājam arī iespēju izvēlēties prakti reģionālajā ģeogrāfijā. Reģionālajā politikā kredītpunktus varēja iegūt, piedaloties praksē un pirms tam noklausoties zviedru vieslektoros no Stokholmas universitātes. Pēc tam mēs strādājām Kaļiņingradas apgabalā, Klaipeņas apgabalā - tie bija praktiskie lauka darbi. Studentiem vajadzēja uzrakstīt darbu par to, ko viņi var teikt par tur esošo reģionālo politiku un attīstību. Šāda iespēja mums ir katru pavasari.

"Ja interesē viss, var darīt visu!"

- Kāds ir kursa mērķis?

Iepazīstināt ar reģionālās politikas būtību, radīt informācijas un zināšanas pamatu par to, kā orientēties reģionālajā politikā, un iemācīt ātri orientēties, jo reģionālā politika ir ļoti mainīga.

- Kādas ir būtiskākās tēmas, kas tiek aplūkotas šajā kursā?

Reģionālās politikas veidošanās, sākot no ģeopolitiskajām nostādnēm pirms 100 gadiem un senāk. ES, jo tā pašlaik ir mūsu politiskā vide un galvenais partneris. Lēmumi un risināšanas mehānisms, rīcība.

Dažādi instrumenti - mehānismi, kas ļauj realizēt reģionālo politiku un panākt kompleksu attīstību visā teritorijā: pirmsstrukturālie fondi, strukturālie fondi, ES dalībvalstu fondi, izvietojuma politika, inovācijas politika, izplatības (difūzijas) politika utt.

Mēs dodam arī ieskatu par attīstības veicināšanas līdzekļiem.

- Uz cik gadiem kurss ir akreditēts?

Pagājušogad kopā ar studiju programmu, kurā tas ietilpst, šis kurss tika akreditēts uz sešiem gadiem.

- Kāda ir šī kursa nākotne?

Laika gaitā nedaudz varētu mainīties kursa nosaukums. Iespējams, šo kursu ir vērts attīstīt plašāk - mēs domājam par profesionālajām studiju

programmām plānošanā.. Tas varētu būt interesanti.

- Vai citās LU fakultātēs ir kāds kurss, kas līdzinās šim?

- Kombinācijas, kurā ietilptu gan reģionālā attīstības tēma, gan reģionālā politika, nav.

- Kāds ir grupu lielums šajā kursā? Cik studenti tiek uzņemti?

- Talmācībā grupas ir pavisam nelielas - 10 līdz 12 cilvēki, ne vairāk, ko nosaka šī kursa apgušanas specifika.

Kopumā mēs rēķināmies ar 40 - 50 cilvēkiem.

- Pēc kādiem kritērijiem tiek izvēlēti studenti?

- Svarīgas ir angļu valodas zināšanas, taču pats galvenais ir personiskā motivācija - mēs studentiem lūdzam angļu valodā uzrakstīt, kāpēc viņi grib šajā kursā piedalīties. Tie, kas māk labāk pamatot, tiek pieņemti.

- Kāda ir šī kursa saistība ar citiem kursiem?

- Netieši šis kurss ir ļoti saistīts ar Ģeogrāfijas studiju programmu. Objekts ir telpa.

Ir līdzīga jēdziena "reģions" uzprate.

- Kādā veidā notiek studiju process?

Mēs piedāvājam gan vispārējās, gan praktiskās zināšanas.

Sākumā ir ievadlekcijas, un es rakstiskā veidā studentiem iedodu to, ko varētu stāstīt. Vēlāk mēs lielākoties strādājam semināros.

Kursa darbs vairāk vai mazāk ir patstāvīgas studijas. Piemērs. Students izvēlas tēmu "Kohēzijas fonds un tā īstenošana Latvijā". Viņš padziļināti iepazīstas ar šī fonda nosacījumiem, procedūram, kas saistītas ar iespējām šo finansējumu saņemt.

Liela daļa kursa materiālu ir pieejami elektroniskā veidā. Arī lekciju materiālus un nepieciešamos dokumentus studentiem es parasti atdošu tieši elektroniskā formā. Būtiska nianse ir tā, ka pēc tam, kad studenti ir uzrakstījuši savus kursa darbus, tie elektroniskā veidā tiek apkopoti, un ikviens students var tos iegūt. Pēc šī kursa apgušanas viņiem tas palīdz atkārtot.

- Vai kursā ir iespējams dabūt lekciju konceptus?

- Jā, es dodu mācību materiālus. Tie gan nav gluži lekciju materiāli, bet tēmas, par kurām tiek stāstīts auditorijā.

- Kā, jūsuprāt, studenti uztver šo kursu?

- Studenti ir ļoti dažādi. Man grūti runāt par to, kā viņi

Kursa nosaukums: Reģionālā attīstība un politika

Zinātnes nozare: ģeogrāfija

Zinātnes apakšnozare: lietišķā ģeogrāfija

Pasniedzējs: Pēteris Šķiņķis

Kursa mērķis: Iemācīt izprast reģionālās attīstības un likumdošanas sarežģītību, apgūt pilnīgas zināšanas par reģionālās attīstības un politikas galvenajiem konceptiem un teorijām, iepazīties ar Eiropas Savienības lomu un tās pielietotajiem instrumentiem reģionālajā attīstībā, iemācīties, kā ietekmēt reģionālo attīstību un uz to attiešošos likumdošanu vietējā, reģionālajā un nacionālajā līmenī.

Kursa apjoms: 48 stundas, t. sk. 10 lekcijas, 10 semināri, kursa darbs.

Kredītpunkti: 3

Kursa kods: Geog3012

Prasības kredītpunktu iegūšanai: dalība semināros; projekta darba izstrāde; eksāmena sekmīga nokārtošana vai/un projekta darba aizstāvēšana.

Pieteikšanās kārtība: reģistrācijas nedēļas laikā Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātē pie studiju lietveža.

Fakultāte, tās adrese: Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāte (Alberta ielā 10)

Struktūrvienība: Ģeogrāfijas nodaļa

šo kursu uztver, varu pastāstīt par to, kā es uztveru studentus...

Trešā daļa studentu ir aktīvie studenti, kuri zina, ko grib. Ja viņi ir apmierināti, es saprotu, ka viss ir kārtībā, un, pēc viņiem spriežot, jāsecina, ka līdz šim viss ir sanācis diezgan labi.

Viena trešdaļa ir tie, kas peld, bet ar atlikušo trešdaļu ir visai grūti. Viņi ir līdzīgi vēlētājiem, kas ir jāpārmāna vai nu vienā, vai otrā pusē.

- Ko studenti šajā kursā var iegūt?

- Plašāku priekšstatu par *drebi* un spēju orientēties. Viņi var iegūt prasmes reģionālajā politikā atrast vajadzīgās lietas, galvenos spēlētājus, ātri iegūt informāciju. Protams, tie, kam ir ambīcijas, var iet dziļāk un sagatavoties arī lēmumu pieņemšanas jautājumos...

- Kāda, jūsuprāt, ir šī kursa studiju norises kvalitāte, tās nepilnības?

- Talmācībā mēs esam atkarīgi no partneriem, jo esam piecas sešas universitātes. Lai, kad sākas kurss, variē mēneša robežās, un tas nav labi. Vajadzētu norunāt vienotu sākumu. Ir nepieciešama arī mazliet labāka iepriekšēja studentu sagatavošana tīri par tehniska rakstura jautājumiem (audiokonferences u. tml.), jo komunikācija nenorit ideālā veidā.

Par tuvmācību. Šajā semestrī studenti nebija sapratuši savas iespējas un nenoreagēja. Viņi vienlaikus drīkst piedalīties gan talmācībā, gan

tuvmācībā. Minimums ir kāda no šīm komponentēm, taču, ja interesē viss, var darīt visu! Šeit ir tā, kā kāds dara vairāk, bet kāds cits pārprot - rodas sajukums.

Vēl viena problēma ir tā, ka mūsu fakultātei nav pašai sava servera.

- Kāda ir kursā ieteicamā literatūra?

- Eiropas Informācijas birojs nodrošina ES un Eiropas Padomes pamatdokumentu tulkošanu, ir mazas brošūriņas par reģionālo politiku, bet tas ir pavisam neliels materiāls.

Dažādās valsts institūcijās, piemēram, Finanšu ministrijā ir pieejami materiāli par finansu, ekonomikas, vides un reģionālās attīstības jautājumiem. Daudz materiālu ir arī ministriju bibliotēkās, taču es esmu ieguvis diezgan daudz šo dokumentu kopijas, un nepieciešamības gadījumā tās no manis var dabūt un izmantot.

- Vai jums ir kādi sadarbības partneri šī kursa norises organizēšanā?

- Pagājušogad un aizpagājušogad mēs pieaicinājām Stokholmas Ekonomiskās augstskolas studentus. Viņi veidoja pusi no grupas. Jāatzīmē, ka to darām ļoti labprāt, jo viņi atšķiras. Gan mūsu, gan arī viņu studenti daudz ko no tā ieguva.

- Vai jums pašam patīk šis kurss?

- Jā, protams!

ILZE PRŪSE

Sīkāku informāciju var iegūt:

- 1) Zvanot uz Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultāti (tālrunis: 7336373).
- 2) Rakstot uz adresi: geografija@lanet.lv
- 3) LU Web lapā (Uzmanību! Zem sadaļas LUIS var atrast informāciju par visiem LU studiju kursiem).
- 4) Studiju padomnieku centrā (Raiņa bulvārī 19, 127. un 128. telpā).

LU Botāniskais dārzs 80 gadu garumā

Botāniskā dārza direktors
Adolfs Zorgevics

◀ 1. lpp.

palmu mājas un administratīvā korpusa celtniecība (sk. attēlu). Palmu māja tajā laikā ir celtniecības "brīnums" - 25 metrus augsta, 550 m² platībā. Diemžēl "brīnums" netika pabeigts līdzekļu pārtēriņa vai trūkuma dēļ. Netika izbūvēta iekšējā klimata regulēšanas sistēma un avārijas gadījuma rezerves apkures sistēma. 30 gadu garumā vairākkārt veikts remonts, bet istā rezultāta nav, palmas tiek apkoptas tāpat kā vecos laikos.

1985. gadā dārzā tiek labiekārtoti, rekonstruēti un noasfaltēti ceļi, skatu laukumi un gājēju ceļiņi.

Pēdējais visvērīgākais kapitāls celtniecības darbs Botāniskajā dārzā tika veikts no 1990. līdz 1992. gadam - šajā laikā uzcelta jauna koka dzelzsbetona sēta 1,9 km garumā, kam jau šodien, tāpat kā citām ēkām un celtnēm, ir nepieciešams kapitālais remonts.

Daudz raženāks visā Botāniskā dārza mūža garumā ir augu introdukcijas, kolekcionēšanas, izpētes un selekcijas darbs, studentu, skolu jaunatnes, speciālistu un iedzīvotāju iepazīstināšana ar augu valsts milzīgo bagātību.

Pirmajos dārza pastāvēšanas gadu desmitos tika veikta augu kolekcionēšana, zinātnieki pētīja Latvijas sūnas, sēnes,

Augu mājas 1932. ...

... un 1972. gadā

alģes, ķērpjus, ezerieksta izplatību Latvijā un atsevišķus jautājumus, kas saistīti ar augu ģenētiku. Nākamajos gadu desmitos liela vēriba tiek pievērsta magnoliju, hortenziju, Ķīnas citronliānu, rododendru, aprikožu, persiku un it sevišķi ziemciešu introdukcijai un izpētei. Sevišķi ievērojams selekcijas darbs ir veikts jaunu šķirņu izveidošanā. Izaudzētas persiku un aprikožu jaunšķirnes, kas piemērotas mūsu klimatiskajiem apstākļiem. Selekcionāru prasmīgās darbības rezultātā Botāniskajā dārzā izveidots simtiem jaunu rododendru, liliju, dāliju, gladiolu, krizantēmu, astilbju šķirņu un jaunšķirņu ar vērtīgam saimnieciskajam un dekoratīvajam īpašībām, kas augstu novērtētas starptautiskajā līmenī un, ieguvušas autorapliecības, to autori - augstus apbalvojumus.

LU Botāniskā dārza platība ir 16 ha, tajā atrotas kolekcijas ar 7500 taksoniem (sugas, šķirnes, varietātes, formas), kas izvietotas augu mājās, sistemātiskajās, bioloģiskajās un morfoloģiskajās augu grupās, dendrārijā, dekoratīvi ekoloģiskajās ekspozīcijās, Akmeņdārzā, Dāliju, Flokšu, Liliju, Rododendru un Rožu dārzos.

Augu kolekcijām ir botāniska, ekonomiska un izglītojoša nozīme, tās noder kā mācību un izpētes objekts. LU Botāniskajā dārzā ir lielākā tropisko un subtropisko augu kolekcija Baltijas republikās - vairāk nekā 2000 taksonu, kas izvietoti palmu, tropisko augu, subtropisko au-

gu, ūdensaugu, kaktusu un sukulentu mājās.

Palmas, kaktusi, orhidejas - Āfrika, Meksika, Amazones džungļi, papirusi, lotosi, hibiski, ananasi - Ēģipte, Indija, Havaju salas... tālas, brīnumainas zemes - eksotika. Vai vēlaties to redzēt? "Uzmest acis" tropisko augu valsts bagātībām? Līdzul! Tāda iespēja ir, un, lai to izdarītu, nemaz nav jāceļo ar kuģi vai lidmašīnu. Tepat LU Botāniskajā dārzā ir mazs stūrītis mūžzaļu mūža mežu brīnuma un skaistuma - skan tēlaini un tomēr patiesi. Šeit, palmu mājā, aug dažāda lieluma palmas un citi subtropu augi. Palmu dzimta te pārstāvēta ar 50 palmu sugām. Vislielāko augstumu - 15 m - sasnēgusi Kanāriju fēnikspalma no Kanāriju salām, bet vislielākie un varenākie jūtas Liellapu fikus un Bidvila araukārija, kuru augstums sasniedz pāri 20 m robežai.

Tropisko augu un ūdensaugu mājā ir ap 100 paparžu dažādību, bromēliju dzimtas augi, Arābijas kafijkoks, kā arī interesantas tropu klimata orhidejas u. c. Ūdensaugu mājā aug lielākais ūdensaugu pasaulē - 'Viktoria', kuras lapas sasniedz 1,5 m diametru un iztur svaru līdz 35 kg. Līdzās 'Viktoriai' aug Ēģiptes lotosi, pandāni, ūdens hiacintes, papirusi u. c.

Kaktusu mājā vietu atradušas vairāk nekā 400 dažādas kaktusu sugas un ap 600 citu dzimtu sukulentu augu varietāšu un šķirņu no Āfrikas un Amerikas. Līdzās milzu agavēm, kuru ziedkopas var sasniegt 8 m augstumu, aug pūpkoks u. c. Starp sukulentiem paši interesantākie (divainākie) ir litopši, kas līdzinās gan jūras nopulētiem akmentījiem, gan miniatūrām ziloņu kāju pēdām.

Āra augu ekspozīcija, kurā apskatāmi ap 2000 taksonu, ir augu sistemātiskās, bioloģiskās un morfoloģiskās grupas, kas kalpo botānikas padziļinātai apguvei.

Dendrārijs ir lielākā āra ekspozīcija, kas aizņem 9 ha platību. Tajā ir ap 760 koku un krūmu dažādību.

Kaut gan pie dažādām augu grupām piederošus krāšņumaugus var apskatīt visās Botāniskā dārza ekspozīcijās, tomēr

vispilnīgāko pārskatu par tiem sniedz dekoratīvi ekoloģiskās ekspozīcijas (DEE). To mērķis ir parādīt ne tikai atsevišķu krāšņumaugu grupu sortimentu, bet arī to vietu un nozīmi apstādījumos, to savstarpējo saistību, racionālas, ekoloģiski pamatotas un ekonomiskākas stādījumu veidošanas iespējas.

Plašais DEE komplekss pašreiz aptver septiņas DEE. Tas ir Akmeņdārzs, Flokšu dārzs, Rododendru dārzs, Liliju dārzs, Dāliju dārzs, Rožu dārzs un Viršu dārzs.

Akmeņdārza pamatā iekārtoti alpīno un citu zema auguma ziemcietīgu augu, galvenokārt ziemciešu, stādījumi. Šajā kompleksajā DEE izvietotas ap 500 augu sugu un šķirņu.

Flokšu dārzs - arī komplekss DEE kultūrziemcietu stādījums. Dominējošais lietošanas tips ir arhitektoniskais.

Rododendru dārzā tiek rādītas Latvijas klimatiskajiem apstākļiem piemērotas augu sugas un šķirnes. Ekspozīcijā izstādītas 22 mūžzaļu rododendru sugas un 12 šķirnes un 14 vasarzaļu rododendru sugas un 18 šķirnes. Kopā Botāniskajā dārzā aug vairāk nekā 115 rododendru sugas un šķirnes.

Liliju dārzs veidots kā speciāla DEE. Šeit pamatstādījumā kopā ar citiem augiem regulārās grupās izvietotas vairāk nekā 50 Botāniskajā dārzā selekcionētas Āzijas liliju hibrīdu un trompetliliju hibrīdu grupu šķirnes un jaunšķirnes.

Dāliju dārzā izstādītas 115 šķirnes. Stādījumu pamatā ir Botāniskajā dārzā selekcionētās dāliju šķirnes, ko papildina vasaras puķes un ziemciešu stādījumi.

Kompleksajās DEE ietilpst arī Rožu dārzs un Viršu dārzs.

Augu kolekcijas papildināšanai un pilnveidošanai LU Botāniskais dārzs uztur sakarus ar 60 valstīm un 520 botāniskajiem dārziem u. c. iestādēm.

LU Botāniskajā dārzā zināšanas bioloģijā un floristikā ik gadu apgūst vairāk nekā 300 LU studentu. Praksi šeit iziet LLU un citu augstskolu studenti un skolu jaunatne.

Ar augu valsts bagātību un augu izmantošanu katru gadu

tiek organizēti iepazīstinātas vairāk nekā 100 grupas (2000 - 3000 klausītāju) - studenti, skolu jaunatne un citi interesenti. Botāniskais dārzs ar savām bagātīgām augu kolekcijām piecē dārzā apmeklētāju tūkstošus. Ik gadu tiek sniegtas vairāk nekā 600 konsultācijas par dažādiem dārzkopības jautājumiem.

Vislielākais Botāniskā dārzā dārgums visu 80 gadu garumā ir cilvēki, kas ar savām zināšanām un pašreizējā darbu veikumiem un veic grūto un mazatgauto, bet skaisto dabas draugu darbu, veidodami, audzēdami un domādami, radīdami skaistumu un prieku. Pie katra teikuma būtu jāmin darba veicēju - strādnieku, dārznieku, selekcionāru, zinātnieku - uzvārdi. To būtu ļoti daudz, tādēļ, lai kādu neaizmirstu, šoreiz bez personāliju minēšanas saku visiem paldies, jo katrs darbs - vai liels vai mazs -, kas raženi veikts un kam ir rezultāts, ir teicams.

Visa jubilejas gada garumā Botāniskajā dārzā tiks rīkotas tematiskās skates, organizētas ekskursijas un citi pasākumi. Sevišķi mūs priecēs Latvijas Universitātes studentu, mācībspēku un darbinieku apciemojums - laipni lūdzam.

Ieeja, uzrādot darbinieka vai studenta apliecību LU studentiem, mācībspēkiem un darbiniekiem par brīvu. Latvijas Universitātes Botāniskais dārzs ir milzīga pasaules augu valsts bagātību krātuve, ar ko ir vērts iepazīties jebkurā gadalaikā. Augi ir arī labvēlīgi, tie ņem raizes, ignumu, rūpes un daudzas citas negatīvas lietas, bet dod iedvesmu raženam darbam.

ADOLFS ZORGEVICS,
LU Botāniskā dārza direktors

Kobes stūrītis - zied vītēnhortenzija - 1999. gads

"Strādāt dārzā paliek tikai vizitūrīgākie

Andris Orehavs

"UA" uz sarunu aicināja arī citus dārza saimniekus - biol. zin. doktoru ANDRI OREHOVU, direktora vietnieku zinātniskajā darbā, un MAIJU KĀRKLIŅU, augu mājas vadītāju. Sarunā uzrunājām par dārza vēsturi, tā attīstību un sadarbību ar citiem botāniskajiem dārziem pasaulē.

Pagājušā gadsimta 20. gados dārzs veidots kā Universitātes Botāniskais dārzs, kā mācību palīgizstrādājums. Pirms tam šajā teritorijā atradās Volšmita muižiņa, vasaras mitne bagātiem Rīgas pilsoņiem. Universitāte to nopirka no muižas mantīniekiem par bargu naudu. Joprojām saglabājušās vēsturiskas celtnes, būvētas XIX gadsimta vidū. Tās ir arhitektūras pieminekļi, un, pienācīgi par tām nerūpējoties, ēkas var aiziet bojā.

LU Botāniskajā dārzā notiek augu introdukcija (ievešana no savvaļas vai citām zemēm), kolekciju veidošana. Augi tiek pēti, notiek selekcija, šķirņu veidošana, ir sadarbība ar botāniskajiem dārziem citur pasaulē - apmaiņa ar augiem, literatūru, sēklām. Katrs dārzs sūta savu katalogu.

Dārza saimnieki savulaik bijuši daudzviet Padomju Savienības botāniskajos dārzos, Kaukāzā, Kijevā. Andrim Orehovam tālākais brauciens bijis uz Kamčatku, Tālajiem Austru-

miem. Pēdējā laikā ciešāka sadarbība izveidojusies ar botāniskajiem dārziem tuvāk kaimiņos - Lietuvā, Igaunijā, kopš 1993. gada tiek izdots kopīgs zinātnisks rakstu krājums. Pašlaik tiek gatavots rakstu krājums "Botāniskajam dārzam - 80".

Augu mājas augi vākti no visekstotiskākajām zemēm, lai būtu dažādu ģinšu un sugu pārstāvji no atšķirīgiem klimatiskajiem rajoniem, lai tiktu parādīti svarīgākie, yisinteresantākie kultūraugi. Botāniskajā dārzā ir visdažādākie augļukoki, vinogas, krāšņumaugi. Ļoti liela ir dododendru grupa - viena no lielākajām kolekcijām Eiropā. Pie tās strādājis biol. zin. hab. doktors Rihards Kondratovičs. Pētiņas to fizioloģiskās īpatnības, audzēšanas iespējas, pielāgojot šiem apstākļiem. Dārzā ir gan mūžzaļie, gan vasarzaļie rododendri, un to ziedēšanas laiks ir īpaši krāšņs. Pie daļiņu kolekcijas strādājis ievērojams Latvijas selekcionārs Kārlis Ruks. Latvijas apstākļiem piemērojušies arī magnolija. Mūsu apmeklējuma laikā tā savos baltajos ziedos un smaržā bija kā brīnums.

Svarīgi, lai augi varētu pielāgoties Latvijas klimatam - siltumnīcā var audzēt visu, bet ieagūt arī spēj ne visi.

Augu māja tika uzbūvēta pagājušā gadsimta 30. gados. Tās vadītāja Maija Kārklīņa Botā-

niskajā dārzā strādā jau 22 gadus. Augu māja sastāv no vairākām daļām - Palmu mājas, Tropsu mājas, Sukulentu mājas. Augi tajā ir no visām pasaules valstīm, visiem reģioniem. Apmeklētājs vienmēr var atrast savai interesei un patikai piemērotāko, izvēle ir plaša. Pārstāvētas 15 palmu sugas, vairāk nekā 20 orhideju sugu, ļoti liela ir sukulentu kolekcija - tajā ir ap 400 kaktusus.

Katru gadu Botāniskajā dārzā kāds augs nāk klāt, bet arī aiziet bojā - viss ir nemītīgā mainībā. Notiek sēkļu apmaiņa ar vairāk nekā 400 pasaules botāniskajiem dārziem. Starp dārziem pasaulē, protams, pastāv arī veselīga konkurence.

Pilsētas vidū dārzs ir kā miera osta ar savu īpašu auru. Te dzīvo pūces, vāveres, eži, čūskas - ienaidnieku viņiem te nav. Dārzā strādā cilvēki, kuri mīl dabu, kuriem augi ir mīļi un tuvi.

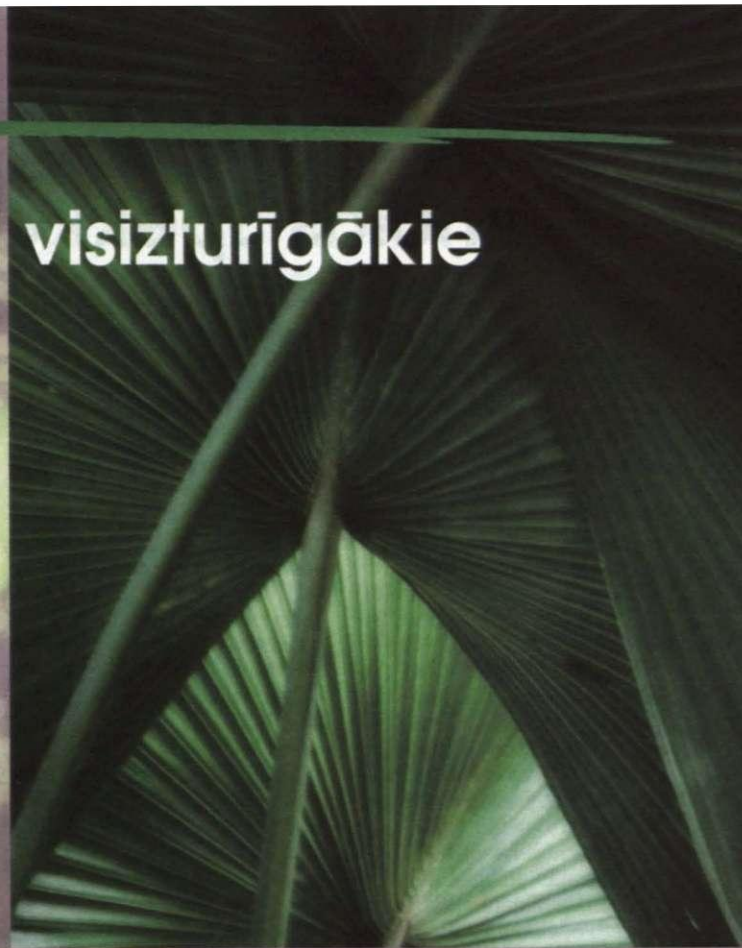
- Ko jūs vēlētu Botāniskajam dārzam dzimšanas dienā?

Maija Kārklīņa: - Mūžīgu pastāvēšanu. Lai bagātinātos kolekcijas. Labākus apstākļus darbiniekiem.

Andris Orehavs: - Lai būtu laba jaunā maiņa. Pagaidām strādāt dārzā paliek tikai vizitūrīgākie. Ja būtu normāla samaksa par darbu, būtu arī jaunā maiņa. Daudzi studenti, kas interesējas par dendroloģiju, atnāk, bet, kad uzzina, kāda būs alga... Arī talkas kā agrāk vairs nenotiek. Trūkst entuziasma.

Sarunā jutām rūpes un mīlestību pret Botānisko dārzu, bet arī bažas par tā nākotni. Šī oāze pilsētas vidū plaukst un zaļo, pateicoties daudzu cilvēku neatlaidīgam ikdienas darbam. Novērtēsim to! Dārzs ir mainīgs, ikvienā gadalaikā tam ir citāds skaistums. Vēlam, lai LU Botāniskais dārzs būtu mūžīgs!

ANDA LASE

Zied magnolijas - 2002. gada maijā

ANDA LASE

foto - Ilze Millere

Zied 'Viktorija' - 2001. gada jūlijs

Arnolds Spekke - zinātnieks un diplomāts

◀ 3. lpp.

pazīšanas prasme ļāva pareizi novērtēt vadoņa personību un politisko karjeru. Profesora augstā inteligence un plašā pazīšanās Eiropas elitārajās aprindās noveda pie tā, ka 1934. gadā valsts prezidents A. Kviess akreditēja A. Spekki par sūtni pie Albānijas karaļa un 1935. gadā - par sūtni Grieķijā un Bulgārijā ar rezidenci Romā.

Akadēmiskā izglītība, plašās zināšanas romāņu literatūrā, kultūras vēsturē, dažādās mākslas nozarēs un daudz Eiropas valodu prasme profesoru A. Spekki ievērojami izcēla pārējo sūtņu vidū. Itāliešiem glaimoja Latvijas sūtņa iedziļināšanās Itālijas kultūras problēmās. Zināma nozīme bija arī A. Spekkes kundzei Aleksandrai, diplomētai pianistei, kuras uzstāšanās dažādos sūtņu saietos parasti tika silti uzņemta.

Uzsākot sūtņa karjeru, A. Spekke savas zinātniskās intereses arvien biežāk virzīja uz Latvijas vēsturi. XX gadsimta 30. gados parādījās viņa publikācijas: "Rīgas skata holandiešu prototips", "Latvijas kultūras vēsture pēc vēsturiskiem, literāriskiem un ģeogrāfiskiem tekstiem līdz 17. gs. sākumam", "Brēmenes Ādamu lasot ar latviešu tautas vēsturnieka acīm", "Dažas agro viduslaiku arābu ģeogrāfu ziņas par baltu tautām", "P. Einhorņa raksti par latviešiem", "Senās ģeogrāfiskās leģendas par Baltijas jūras zemēm", "Baltu tautas kristīgās ēras pirmajā gadu tūkstoši", "Aistu sūtņi pie Teodorika Ravennā" u. c.

Savās sūtņa gaitās A. Spekkem bieži nācās tikties ar prominentām Eiropas personām. Viņš laikam bija vienīgais latvietis, kurš personīgi pazina toreizējo Albānijas karali Zogu, 1938. gadā pat piedalījās viņa kāzās ar Ungārijas grāfiņu Apoi. Un, pateicoties A. Spekkem, 1939. gadā pēc Itālijas uzbrukuma Albānijai un tās bruņoto spēku sakāves un zemes okupācijas karalis meklēja patvērumu Latvijā, un saskaņā ar starptautiskajām normām tika uzņemts Rīgā un vēlāk Siguldā.

Latvijas diplomātu iekļaušanās Eiropas izsmalcinātajā diplomātiskajā etiķetē, neskatoties uz grūtībām, notika visai sekmīgi. Latvijā nebija mācību iestādes, kura gatavotu diplomātus, tāpēc par ārkārtējiem un pilnvarotajiem sūtņiem parasti tika nozīmētas personas ar dziļu personīgo kultūru un bagātām faktu un valodu zināšanām.

Interesanti par diplomātisko etiķeti tālaika Eiropā stāsta A. Spekke: "Pēc vecā Eiropas protokola balto vesti var vilkt

ne agrāk kā pulksten 8 vakarā, tāpat kā dzert šampanieti dienas laikā, neskaitot sevišķi svarīgus gadījumus, nozīmē izblamēties. Tāpat kā liet krējumu kafijai vai ēst sieru ar dakšiņu. Kad man Atēnās bija jānodod manas akreditēšanas vēstules toreizējam prezidentam Zaimim (goda sardzē stāvēja slavenie euzoni ar savām uniformām, kas atgādina balerīnu lindraciņus), bija jūlija mēnesis - kaut kas ap 50 grādu ēnā (Celsija), un ielu asfalts kā vidēja biežputra, bet policisti tropiskās ķiverēs zem speciāliem koka nojumiņiem. Bet man bija jābūt melnā frakā un melnā vestē. Negribu forsēt komentārus, bet, kad mani atbrauca paņemt prezidenta adjutants, jūras virsnieks mirdzo-

dams, viņš tūdaļ aiz robežām esot atšķirts no prezidenta un aizvests nezināmā virzienā. Ir man bēdīgs prāts domāt, ka viņš jau laikam sen ir viņā saulē."

Romā A. Spekke tuvu iepazīs ar ģenerāli Parizo un viņa ģimeni un bija sajūsmināts par ģenerāļa Pirmā pasaules kara atmiņām. Viens no piemēriem bija atmiņas par ģenerāli Fošu (Francija), par viņu nu jau vēsturisko telegrammu - ziņojumu: "Mans kreisais spārnis sakauts, centrs atkāpjas, labais spārnis tikko turas, - es pāreju pretuzbrukumā!"

Smags periods A. Spekkes dzīvē sākās pēc 1940. gada jūnija, proti, pēc Latvijas inkorporācijas PSRS sastāvā. Šis periods ilga 14 gadus, kurus

Latvijas vēsture nav tikai Austrumeiropas pārejošs epizods, bet visas rietumu civilizācijas neatņemama sastāvdaļa.

A. Spekke

ši baltā uniformā, es gan viņam pateicu, ka taisnības pasaulē nav, uz ko viņš līdzjutīgi pasmaidīja. Un nu par šlepēm. Trīs metri - labs gabals, varētu tas lepnuma ziņā būt vēl garāks, bet sarežģījums nu ir tas, ka pēc atvaidšanās no Viņa Majestātes viesis, resp., diplomāts, nedrīkst griezt viņam muguru, bet tam ar seju pret viņu jāatkāpjas atpakaļ līdz durvīm. Cienījamās dāmas, vai esat mēģinājušas iet ačģarni ar trīs metrus garu šlepi?"

A. Spekkes sūtņa darbība Itālijā bija visai sarežģīta, ja atceramies tālaika Eiropas politisko karti un darbojošās personas: Musolini, Hitleru, Staļinu, kuru starpā nācās lai pot Latvijas Republikas sūtņiem. Ierobežotie līdzekļi neļāva uzturēt diplomātisko kurjeru dienestu visos virzienos, un valdībai nācās diplomātisko pastu uzticēt Latvijas pilsoņiem, kuri apmeklēja Romu. Par vienu šādu kurjeru rakstīja A. Spekke: "Par laimi, drīz pie manis kā saukts ieradās prezidenta audzudēls un sekretārs J. Cimmermans, vēlākais Rudums. Mūsmājās mēs viņu mīlības brižos saucām par Jānīti. Lieta tā, ka viņš bija bijis 4-5 gadus mans skolnieks universitātē... Manas simpātijas pret viņu stipri pieauga, kad dabūju tikai viņa studiju beigās zināt, ka viņš ir mūsu prezidenta audzudēls un personīgais sekretārs. Šī diskrekcija man gāja pie sirds, un es tajā saskatīju cienījumu morāles standartu. To viņš arī pierādīja, lieku reizi, ja kam nebūtu skaidrs, aizbraukdamas prezidentam līdz krievu gūstā. Kā vēlāk bija dzir-

professors ar ģimeni dzīvoja trūkumā, nācās pārdot daudz no sadzīves priekšmetiem, kas bija iegādāti agrāk. Otrā pasaules kara beigās pārvilka svītru visiem centieniem atjaunot neatkarīgu Latvijas valsti. Klāt nāca arī ģimenes traģēdija - karš un okupācija atšķīra dēlu Andreju, kurš palika Latvijā, no pārējās ģimenes daļas - meitas Vijas Violetas un A. Spekkes kundzes Aleksandras. Šajā laikā A. Spekke savās zinātniskajās interesēs arvien vairāk pievērsās Latvijas vēsturei. 1946. gadā A. Spekke saņēma M. Goppera vēstuli ar aicinājumu sarakstīt Latvijas vēsturi. Faktiski grāmata jau bija gatava, tikai itālieši, jo savā laikā bija domāta Itālijas sabiedrības tuvākai iepazīstināšanai ar Latviju un tās vēsturi. 1948. gadā, pateicoties latviešu sabiedrības saziēdotajiem līdzekļiem, grāmata ieraudzīja dienas gaismu, bet 1957. gadā iznāca tās papildināts angļu variants - "History of Latvia".

Šī grāmata atšķīrās no 1948. gada latviešu valodā izdotās un no citām emigrācijā sarakstītajām Latvijas vēsturēm ar to, ka, pirmkārt, tā bija domāta emigrācijas otrajai paaudzei un, otrkārt, starptautiskajai sabiedrībai kā atgādinājums par Latvijas okupāciju.

Ļoti interesanta ir kāda A. Spekkes intervija 1951. gadā avīzē "Latvija" (ASV) izteiktā doma, ka PSRS sabruks iekšējo spēku rezultātā un Latvijas ..."atbrīvošana nāks no Maskavas", kas bija ļoti pravietiska, un bija vajadzīgi 40 gadi, lai paredzējums piepildītos. Šajā laikā tikai divi ievērojami po-

litīki atļāvās līdzīgus paziņojumus. Tie bija ASV Valsts sekretārs Dalles un Indijas premjerministrs Dž. Neru. Pats Spekke par šo paredzējumu saka: "Vizijas par to, ka Rietumu sabiedrotie, pieveikuši naciņus, brīdis cauri Pinksas purviem, lai sturmētu Maskavu un gāztu sarkano režīmu, ir murgi." Tomēr skaidrības labad jā-saka, ka pārliecinoši lielākā daļa emigrācijas latviešu tieši tā domāja, viņiem pieslējās arī daļa latviešu Latvijā, kuri atbrīvošanu gaidīja no rietumiem.

Par neatkarīgās Latvijas galveno diplomātiskā dienesta personu kļuva sūtnis Anglijā, kurš personificēja Latvijas valdību. Anglijā atradās Latvijas zelts, un te tika noteikti līdzekļi vēstniecību uzturēšanai un realizēta sūtņu rotācija. Tā kā ASV ātri izvirzījās antikomunisma ideoloģijas, ekonomiskās un militārās politikas priekšgalā, arvien lielāku nozīmi ieguva sūtņa postenis ASV, Vašingtonā.

1953. gadā nomira iepriekšējais Latvijas sūtnis ASV Feldmanis, un jautājums par viņa pēcnācēju kļuva ļoti aktuāls. Latvijas sūtnis Anglijā Zariņš par pēcnācēju (pilnvaroto lietvedī) izraudzījās A. Spekki, kurš noteikti bija viens no pieredzējušākajiem diplomātiskajā darbībā. Pie tam A. Spekke bija augstas kultūras cilvēks, kuru pazina un cienīja daudzas prominentas Eiropas personas.

Sarežģītas attiecības A. Spekkem kā sūtnim bija ar PSRS un tās satelīvalstu diplomātiskajiem pārstāvjiem. Tie centās viens otru ignorēt, tomēr diplomātiskā etiķete bieži nostādīja blakus visnesamierināmākos ienaidniekus. Tomēr diplomātiskajam dienestam bija arī savas priekšrocības, kas ļāva tieši vērsties pie ASV valdības, dažādām organizācijām un fondiem, un tas bieži bija ļoti izdevīgi latviešu lietā.

ASV universitātes, pazīstot A. Spekkes erudīciju un zināšanas, bieži aicināja viņu nolasīt lekcijas studentiem un pasniedzējiem. Parasti lekciju tēmas bija saistītas ar Baltijas problemātiku visplašākajā vēsturiskajā diapazonā. Šīs lekcijas parasti izraisīja Padomju Latvijas emigrācijai domātās avīzes "Dzimtenes Balss" visžultaināko reakciju.

Latvijas sūtniecību Vašingtonā A. Spekke atstāja 1970. gadā, jo cienījamie 83 gadi arvien biežāk lika sevi manīt.

Arnolds Spekke miris 1972. gada 27. jūlijā un apglabāts Katšķiļu kapos ASV.

A. Spekkes zinātniskās intereses bija ļoti plašas. Viņa publikācijas skar izglītību, filoloģiju,

Arnolds Spekke

ju, politoloģiju, bet visvairāk vēsturi. Tās vienmēr piesaistīja Latvijas un pasaules zinātnieku un zinātnisko žurnālu uzmanību. Tā par A. Spekkes "History of Latvia" vien bija vairāk nekā 20 recenziju dažādos Londonas, Stokholmas, Vašingtonas, Leipcigas, Melburnas u. c. zinātniskajos žurnālos un presē.

XX gadsimta 20. gados Latvijas vēsture bija strīdus avots. Īsā laikā baltvācu vēsturnieku nomainīja latviešu vēsturnieku plejāde, savu darbību uzsāka arī Latvijas Vēstures institūts. Vācu un baltvācu vēsturniekiem latviešu tauta kā pētījumu avots nekad nebija eksistējusi. Tāpēc A. Tenteļa pētījumi viduslaikos un Fr. Baloža arheoloģiskie izrakumi ar senvēstures rekonstrukcijām, kā arī A. Svābes raksti un darbi vācu vēsturnieku aprindās tika ignorēti. Tāpēc arī A. Spekkes darbi, kuri latviešu problemātikā ienāca ar humānisma un renesanses laikmeta studijām, kas izrādījās pazīstamas Rīgas sabiedrībā XVI - XVII gadsimtā, izraisīja negaidītu rezonansi. Patiesības labad jā-saka, ka vietējā vēsturnieku sabiedrība sākumā "tik labo romānistu" ne labprāt redzēja savā vidū. A. Spekki dzīve nav lutinājusi, viņš ir maz slavēts, toties daudz lamāts, saukts par diletantu, neziniiti utt.

Tomēr A. Spekkes vieta Latvijas vēstures pētniecībā ir blakus A. Svābem, A. Tentelim, E. Dunsdorfam, E. Andersonam u. c. Arī A. Spekkes diplomātiskā karjera līdz šim nav izvērtēta. Te skaidri iezīmējas divi periodi: Romas un Vašingtonas. Ja pirmais periods ir svarīgs, tad otrs faktiski ir latviešu emigrācijas ASV un Kanāda izdzīvošanas jautājums, kur A. Spekkes nopelnus ir grūti pārvērtēt. A. Spekke ir atstājis plašu garīgo mantojumu, kura izvērtēšana vēl gaida savu pētnieku.

ERIKS SĀRTS,

Latvijas Universitātes Bibliotēka

“Esmu libiete!”

Lelde Ozoliņa

Par tradīciju jau kļuvusi libiešu stipendiju piešķiršana studējošajiem šīs tautības jauniešiem. Par stipendiāti kļuvusi arī LU Teoloģijas fakultātes 1. kursa studente LELE OZOLIŅA. Mūsu saruna ar Leldi bija par vērtībām viņas dzīvē.

- Kādēļ izvēlējaties studijas Teoloģijas fakultātē?

- Mani interesē humanitārās lietas. Izvēle nāca par labu šai fakultātei, jo es jau no bērnu dienām esmu gājusi gan uz baznīcu, gan svētdienas skolā. Jāmācās ir diezgan daudz, bet man patīk. Teoloģijā man ir ļoti daudz nezināma, un studēt ir interesanti. Savukārt ar mākslu esmu vairāk uz “tu”, jo abi mani vecāki ir mākslinieki.

- Ko jums nozīmē stipendija?

- Esmu priecīga un pateicīga par to. Stipendiju saņem arī daudzi citi studenti. Par sevi varu teikt, ka esmu lielā mērā iesaistījies libiešu aktivitātēs. Domāju, ka attaisnošu uz mani liktās cerības, jo man šī lieta ir tuva, esmu tajā visā iekšā un jutos kā zivs ūdenī.

- Tas nozīmē, ka esat libiete?

- Jā! Libiete.

- Vai libiski protat runāt?

- Ar libiešu valodu jau ir kā ir. Mūsu fakultātes bibliotēkā ir Jaunā Derība libiešu valodā. Ar draudzeni tur bijām un skatījāmies. Viņa teica: “Tu taču esi libiete! Palasi kaut ko!” Es palasīju, patulkoju. Manuprāt, daudzi vārdi libiešu valodā nav attīstījušies, nav mūsdienīgi, kā, piemēram, mūsdienu latviešu valoda. Arī pie gramatikas šobrīd piestrādā valodas speciālisti.

- Kādās aktivitātēs esat iesaistījies?

- Pārsvārā tā ir dziedāšana libiešu valodā. Mums ir ansamblis, kurā dzied arī mana māsa un mamma. Bijušas arī libiešu mākslas izstādes, dažādi koncerti, Libiešu svētki Mazirbē. Mums tiek izdota arī libiešu gadagrāmata - tai es zīmēju gan vāku, gan ilustrācijas. Iznāk arī libiešu avīze. Manuprāt, tas ir diezgan daudz, ja mēs esam tik maz cilvēku.

- Cik maz?

- Pēc reģistrētajiem datiem

libiešu šobrīd ir ap 200. Domāju, ka ir daudz libiešu, kuriem pasē tas nav rakstīts, bet kuri tādi ir pēc savas izcelsmes.

- Jums pasē ir rakstīts?

- Ir, jā! Dabūju! Tas ir gandarījums, ka varu to pierādīt. Cilvēki parasti saka: “Pierādi, ka tu esi libiete!” Tad ar ierakstu pasē to var pierādīt, ja ne savādāk.

- Kā ir - būt libiete?

- No vienas puses, tas ir grūti, jo tu apzinies, ka ir jānāk valoda, jāpiedalās aktivitātēs, bet tajā pašā laikā libieši izmirst. Tas ir bēdīgi. No otras puses, esmu lepna par to, jo ne visiem ir gadījies būt libiešiem. Mana māte ir libiete, bet tēvs - īsts latvietis. Mātesmāte ir kārtīga kurzemniece un dzīvo Kolkā, viņas ģimenē runāja libiski. Padomju laikos bija tā, ka libiešu valodā nerunāja. Skolā smējās par tiem, kuri runāja libiski. Ģimenē parasti runāja tā, lai bērni nesaprot, bet libiski viņiem nemācīja. Tāpēc mūsdienās daudzi cilvēki, kas ģimenē dzirdējuši šo valodu, nerunā tikai tāpēc, ka nav mācīti. Iespēja iemācīties libiešu valodu šobrīd ir, piemēram, Tartu universitātē. Mūzikas akadēmijā šo valodu interesentiem māca Zoja Sile. Iespējas ir, bet, lai saņemtos un tās izmantotu, lai tajā visā pēc iespējas dziļāk ieietu un ieskatītos, ir vajadzīgs laiks un vēlēšanās. Libiešu valoda ir diezgan

grūta. Reiz man kāds klasesbiedrs teica: “Pasaki, kā libiski ir “galds”?” Kad es pateicu, ka tas ir “lōda”, viņš bija pārsteigts, jo bija iedomājies, ka tas ir līdzīgi kā latviešu valodā. Libiešu valodā ir ļoti daudz locījumu, tāpat kā igauņu vai somu valodā.

- Ko vēlaties izdarīt?

- Vēlos darboties kultūras jomā. Popularizēt libiešu mākslu. Mums ir ļoti daudz dzejnieku. Mani interesē grafika. Mani vecāki ir grafiķi, arī pašai bijušas pāris izstādes tepat Rīgā kopā ar libiešu māksliniekiem. Domāju, ka apgūšu nopietnākas grafikas tehnikas. Strādāt savā autortehnikā vien ir par maz. Ļoti vēlos iegūt arī akadēmiskas zināšanas.

- Cik cerīgs skats ir uz libiešu nākotni?

- Tas, uz kā libiešu tauta, libiešu izpratne un libiešu lietas, ir cerība un optimisms. Tas ir arī libiešu gars.

- Kāda ir kursabiedru reakcija, uzzinot, ka esat libiete?

- Daži kursabiedri to zina. Esmu lepna, ka esmu libiete. Cik varu, tik stāstu. Daudzi cilvēki domā, ka libieši ir pilnībā izmiruši, valoda aizmirsta, pārakmeņojusies. Es paskaidroju, ka tā gluži nav, ka libieši ir un arī valoda vēl dzīvo. Diemžēl cilvēku, kuri libiešu valodu runā kā mātes valodu, kļūst aizvien mazāk. Šobrīd tā

du ir apmēram desmit. Pārsvārā tās ir kundzītes nopietnos gados. Šī valoda ar laiku izzūd. Tādēļ tā būtu jāamācās. Nezinu, cik reāli būtu to ieviest kā dzimto valodu. Ģimenē es runāju latviešu valodā, un tikai zīmētās mājās uz galda reizēm parādās kāds libiešu vārds, ko atstāj mamma man vai es - viņai. Droši vien, libiešu valoda vairs nebūs dzimtā valoda. Taču, kamēr mēs runāsim libiski un apzināsimies, ka šī valoda ir svarīga, tikmēr tā būs.

- Kuri ir aktīvākie libieši?

- Svarīga persona libiešu dzīvē bija Pauline Kļaviņa, kura nesen aizgāja mūžībā. Viņa bija neaizstājama libiešu kultūrā un ir atstājusi lielu kultūras mantojumu. No jaunajiem tas no teikti ir Valts Ernštreits, kurš pabeidzis Tartu universitāti, un viņa māsa Ulle Ernštreite. Ir ļoti jauki cilvēki, kuri daudz dara. Ir arī vēl citi, kas prot libiešu valodu, bet nav libieši. Piemēram, man ir somu draugi, kas mācās un pēta libiešu valodu. Tādēļ, ja kādu tas interesē, aicinu man zvanīt pa tālruni: 7463468. Vēlu jums visu labu, un libiski tas skan tā: “Ammo Juve!”

Sarunājusies
MĀRA SADOVSKA

kultūra

Mākslinieki un amatnieki

LU Bibliotēkas Reto grāmatu un rokrakstu nodaļas jauniegūvumi stāsta par kultūrvēsturi.

Bagātīgi ilustrēts ir katalogs “Rīga mākslinieku un amatnieku skatījumā no XVI līdz XX gadsimtam”. Tieši mākslinieki un amatnieki izsenis bijuši Rīgas neatkarīgo sejas veidotāji.

Izstāde, kuras katalogs nu apskatāms, bija tās organizētāju dāvana mūsu pilsētas astoņsimtgadei, un interesentiem tika parādīts daudz unikālu darbu. Piemēram, litogrāfija “Vērmanes parks pie Rīgas” radīta ap 1830. gadu. Mūsdienu skatītājs, iespējams, pirmo reizi izstādē ieraudzīja šo ainavu. Vēl retāk sastopami pilsētas skatu zīmējumi, gleznojumi akvareļā, gūašas vai eļļas tehnikā, kas vecāki par simts gadiem. Arī B. Viganda nelielā glezniņa “Karadarbība pie Rīgas 1812. gada 24. jūlijā” uzskatāma par sevišķi nozīmīgu un interesantu atrodumu.

Senākā eļļas glezna ar Rīgas skatu šajā izstādē - Boitmaņa 1891. gadā gleznotā “Rīgas panorāma”. Nekādas liecības par meistaru nav saglabājušās.

XIX gadsimta pirmajā pusē dārgus porcelāna traukus bieži apgleznoja ar pilsētu skatiem. Tējas tase ar Rīgas panorāmu, kas izgatavota Krievijā, jo Rīgā savas porcelāna rūpniecības vēl nebija, arī ir īsts retums.

Viens no mūsdienu latviešu ievērojamākajiem mākslas zinātniekiem Ojārs Spārtis sagatavojis grāmatu “Rīgas piemiņķi un dekoratīvās skulptūras”. Tā izdota krievu valodā.

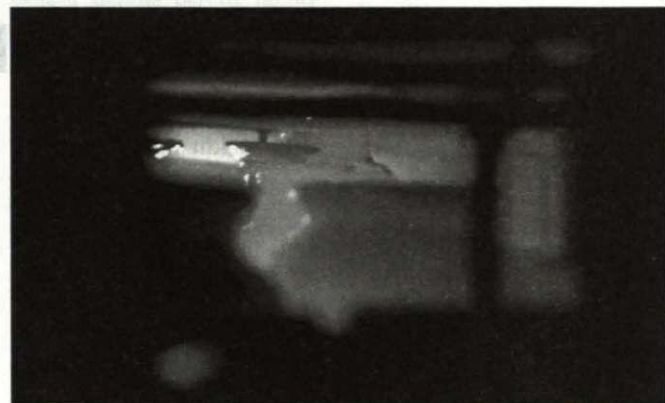
Iznākusi monogrāfija par izcilo latviešu mākslinieku Jāni Anmani “Pirms un pēc gleznas”.

Vienā no Latvijas skaistākajiem novadiem - Latgalē - tās cilvēku morālās, tukumiskās stājas veidotāja, arī viņu saliedētības veicinātāja ir katoļu baznīca. Izsenis īpašu veidolu novadam piešķirusi krucifiksi, no kuriem daudzi ir īstie māks-

slas darbi. Iznākusi Ingas Peteres grāmata “Daugavpils novada krucifiksi”. Inga Petere nodzīvoja tikai 26 gadus un traģiski gāja bojā, glābjot savu skolnieci. Neilgajā mūžā viņa paspēja paveikt daudz, īpaši aizraujoties ar novadpētniecību. Ieraudzīti, nofotografēti un, pateicoties Ingas zīmētājas talantam, arī kaligrāfiski nozīmēti, krucifiksi nu uzrunā visus.

Latgalei veltīti vēl vairāki ekspozīcijā apskatāmie izdevumi. Buklets “Antona Ušpeja keramika” veltīts šī novada izcilajam māksliniekam.

Novada keramikas savdabībā ļauj ieskatīties arī grāmata “Svēcturis Latgales keramikā”. Savrup no šiem darbiem stāv pazīstamā katoļu baznīcas darbinieka Jāņa Aglonieša grāmata “Bībeles arheoloģija”, kas arī stāsta par Latgalei būtisko spēku - kristietību. Atrasti ļoti vērtīgi, ar Biblii nesaistīti dokumenti, kuri apstiprina Svēto Rakstu ticamību pat sīkumos. Bībeles arheoloģija ir

zinātne par ebreju un citu Svētajos Rakstos minēto tautu senatnes pieminekļiem, ierādumiem, sabiedrisko un reliģisko dzīvi. Grāmatā apkopotu autora 25 darba gadu laikā savāktie materiāli. Izdevums galvenokārt domāts kā mācību līdzeklis Garīgā semināra audzēkņiem, bet noderēs arī katram, kuru interesē dziļāk iepazīt Svētos Rakstus un uzzināt ko vairāk par Svēto Zemi un tās cilvēkiem Kristus dzīves laikā.

Saistoši uzrakstītā grāmata ir latviešu valodā pagaidām pirmais plašu, sistemātisku materiālu apkopojums Bībeles arheoloģijā.

Turaidas muzejrezervāts izdevis grāmatu par Turaidas baznīcu 1750. - 2000. gadā. Savāktas ziņas par dievnama celtniecību un draudzes dzīvi dažādos laikposmos.

VIJA APINĪTE

Grāmatas - ievads dabas izpratnē

Saistošs bija LU Bibliotēkas Bioloģijas filiāles vadītājas MĀRAS REITERES stāstījums par viņas bibliotēkas bagātībām - rakstīto vārdu, kas ļauj iepazīt dabas pasauli.

- LU Bibliotēkā ir atsevišķi izcilu zinātnieku fondi. Kuru zinātnieku dāvinājumi tos veido jūsu filiālē?

- Tā kā mazāk pazīstams studentu vidū ir profesora zoologa Embrika Stranda vārds, tad šoreiz gribētu pieminēt vienu no vislielākajiem fondiem - Embrika Stranda fondu. Bet vispirms mazliet par viņu pašu, jo pagājušajā vasarā atzīmējām zinātnieka 125 gadu jubileju. Profesors Strands dzimis Norvēģijā 1876. gada 2. jūnijā. 1897. gadā viņš pabeidza Oslo universitāti un turpmākajos piecos gados kā šīs universitātes stipendiāts pētīja Norvēģijas un Palearktiskas faunu, galveno uzmanību pievēršot zirnekļiem un kukaiņiem. No 1922. līdz 1947. gadam profesors Latvijas Universitātē lasīja lekcijas dažādās zooloģijas disciplīnās.

No 1922. līdz 1944. gadam Embriks Strands bija Latvijas Universitātes Sistemātiskās zooloģijas institūta direktors, no 1924. līdz 1940. gadam - arī LU Hidrobioloģijas stacijas direktors. Strādājot Latvijā, profesors Strands virzīja zinātnisko darbu tā, lai pēc iespējas pilnīgāk izpētītu mūsu valsts faunu, it sevišķi mazpazīstamo dzīvnieku grupas. 1929. gadā Embriks Strands kļuva par LU dabaszinātņu goda doktoru. Profesors bija vairāku zinātnisku biedrību biedrs, sarakstījis vairāk nekā 800 zinātnisku darbu, veicis ievērojamus

pētījumus par zirnekļiem, tauriņiem un vabolēm, veltot vērību arī daudzām citām dzīvnieku grupām. Kā Universitātes mācībspēks viņš bija stingrs prasībās, bet vienmēr izpalīdzīgs. Tādu viņu atceras kolēģi līdz pat zinātnieka nāvei 1947. gadā.

Profesora 50 darba gados veiktie pētījumi ļauj viņu uzskatīt par vienu no pasaules ievērojamākajiem zoologiem. Embrika Stranda fondā atrodas apmēram 15 tūkstoši iespieddarbu vienību gan vācu, gan angļu valodā. Galvenokārt pārstāvēta literatūra zooloģijā.

Ar nožēlu jāatzīst, ka par Stranda fondu interese ir visai maza. Iespējams, tālab, ka tā ir pārlietu specifiska literatūra. Studenti to pieprasa reti, jo entimoloģiju apgūst pēc jaunākajām mācību grāmatām. Stranda fondā atrodas literatūra ar vēsturisku nozīmi, par šīm grāmatām interesējas galvenokārt speciālisti, kuri veido dažādas enciklopēdijas. Stranda fonda grāmatas varētu noderēt gan bakalauriem, gan maģistrantiem un doktorantiem, gan arī citiem interesentiem.

- Skaista tradīcija ir tā, ka mūsdienu mācībspēki dāvā jums savas grāmatas, bieži vien pat pussimtu eksemplāru.

- Tā tik tiešām ir. Tikko saņēmām profesora Pētera Cimdiņa grāmatu "Limnoekoloģija". Tā ir zinātne par kontinentālajiem ūdeņiem kā dzīves telpu, par ūdens organismu attiecībām ar apkārtni, par enerģijas plūsmu. Nesen ir iznācis asociētās profesores Tatas Zorenko darbs "Dzīvnieku uzvedība", kurā doti klasis-

kās un mūsdienu etoloģijas pamati, kā arī zināšanas par zoopsiholoģiju un salīdzinošo psiholoģiju. Apskatīti dažādi dzīvnieku instinktīvās uzvedības aspekti. Latvijā šāds apskats par dzīvnieku uzvedības jautājumiem publicēts pirmo reizi. Liela uzmanība tiek pievērsta arī cilvēka etoloģijai. Grāmatu var izmantot bioloģijas, psiholoģijas un pedagogijas studenti un pasniedzēji, kā arī visi, kas interesējas par dzīvnieku un cilvēka uzvedību.

Ļoti nozīmīga ir Dr. biol. Jēkaba Raipuja dāvatā grāmata

kurai ir praktiska nozīme un plašs interesentu loks, jo pirmo reizi latviešu valodā te apkopota informācija par šitakē sēņu audzēšanu pasaulē un Latvijā.

Zooloģijas un dzīvnieku ekoloģijas un Botānikas un ekoloģijas katedrai ir izveidojusies ļoti cieša sadarbība ar Latvijas Dabas fondu, kas dažādu projektu ietvaros ir izdevis un mūsu bibliotēkai dāvinājis savas jaunākās grāmatas: "Latvijas biotopi", "Biotopu rokasgrāmata", "Sugu un biotopu aizsardzība mežā", kā

par katru dāvinājumu. Ļoti sāp tas, ka lielākā daļa vecās literatūras atrodas pagrabstāvā un nav iespēju mūsu grāmatu fonda bagātības parādīt tik skaisti, cik gribētos, apstrādāt, lai varētu izmantot. Īpaši fascinē vecās grāmatas, kurā zīmējumi ir krāsoti ar dabīgām krāsām, vecie rokraksti.

- Jūsu bibliotēka ir populāra ne tikai studentu, bet arī vecāko klašu skolēnu vidū.

- Tā ir. Janvārī pie mums norisinājās 2002. gada Latvijas bioloģijas olimpiāde skolēniem, kurā piedalījās vairāk nekā simts skolēnu no visas valsts. Daudzi no viņiem jau bija bijuši mūsu bibliotēkā, lai sagatavotos šai olimpiādei. Tad bibliotēka bija pilnum pilna. Gatavojamies uzņemt Pasauls bioloģijas olimpiādes dalībniekus - sabrauks šīs nozares jaunie entuziasti no daudzām valstīm.

Sarunas noslēgumā Māra Reitere sacīja: "Mums ir ne tikai unikāla bibliotēka, bet tepat arī unikāls Zooloģijas muzejs ar materiāliem par profesoru Lūsi, kura grāmatas atrodas bibliotēkā." Muzejā tik tiešām ir ko redzēt: apmeklētāju sagaida apjomīga glezna - profesora Lūša ģimete. Profesors Lūsis ir viens no savas nozares izcilniekiem, muzejā glabājas mapes ar materiāliem par viņu, visdažādākās kolekcijas: tauriņi, vaboles, zivis, čūskas, arī vilka, lūša, vāveres un pat varena, ķepaina lāča izbāzenis. Daba ienākusi respektējamajā Rīgas centra namā.

Īpaši fascinē vecās grāmatas, kurās zīmējumi ir krāsoti ar dabīgām krāsām, vecie rokraksti

"Vides piesārņojuma ietekme uz iedzīvotību". Darbā uzsvēta ārējās vides ģenētiskā ietekme uz cilvēku. Tas arī saprotams, jo daudzu inžūnāru iedarbību var novērst, ierobežojot vai pārtraucot to lietošanu. Taču šo vielu radītos ģenētiskos defektus mantos paaudze pēc paaudzes.

Vadošais pētnieks Tūrs Selga izveidojis mācību līdzekli "Sūna 1", kas ir unikāls kā pirmais darbs par šūnu digitālā formā latviešu valodā.

Darbs paredzēts vidusskolu skolēniem kā palīgmateriāls, augstskolu pirmo kursu studentiem, bioloģijas skolotājiem un plašam interesentu lokam.

Nevar nepieminēt "Šitakē grāmatu" (autori - zinātnieki Dr. biol. Natālija Matjuškova un Dr. biol. Jēkabs Raipulis),

arī citas. Valsts Meža dienests mums uzdāvināja 20 izdevuma "Mežaudžu atslēgas biotopu rokasgrāmata" eksemplārus, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija un Latvijas Vides aizsardzības fonds mums regulāri dāvā visu jaunāko publicēto informāciju vides aizsardzības jautājumos. Tie ir ikgadējie Latvijas vides pārskati, dažādi projekti, piemēram, "Ūdenssaimniecības projekti un to finansēšanas iespējas", "Latvijas vides indikatoru pārskats - 2001" un citas grāmatas.

Šie dāvinājumi ir saņemti pēdējā gadā. Visus, protams, nav iespējams minēt.

- Vai ir kāds dāvinājums, ar kuru lepojaties visvairāk?

- Katrai grāmatai sava nozīme un savs lasītājs. Ir prieks

Aicina iepazīt pasauli

Jauno grāmatu izstādē LU Bibliotēkā īpaši daudz literatūras par dzīvo dabu.

Sērijā "Iepazīsim pasauli" iznākusi grāmata "1000 brīnumi dzīvnieku pasaulē", kā arī izdevums "100 jautājumi un atbildes", kurā gan lieli, gan mazi kāpēcī radis atbildes uz visnegaidītākajiem jautājumiem, piemēram, kopš kura laika cilvēki ēd ar nazi un dakšiņu, kur atradās pirmie supermārketi, kāpēc lietuvieši nav saļā, un vai visiem augiem ir nepieciešama zeme.

Sērijā "Reiz dzīvoja" izdota saistoša grāmata par Zemes senajiem iemītniekiem dinozauriem. "Dinozauri" - tā sauc arī enciklopēdiju bērniem par šiem aizvēsturiskajiem dzīvniekiem.

Daudz jaunatklāsmju gan lieliem, gan maziem sola grāmata "Brīnumainā dzīvnieku pasaule", kur var uzzināt

vairāk nekā 500 dažādu neparastu faktu par čūskām, brunrupuči, pērtiņiem, rast atbildes uz jautājumiem, vai krokodili tik tiešām raud, ēdot savus upurus, vai pasaulē eksistē pūķi, kāpēc putni dzied, bites dzēl, kā arī daudziem citiem. Iznākusi enciklopēdija bērniem "Dzīvnieki", bet sērijā "Dzīvā daba" - grāmata "Meža dzīvnieki".

Pie uzzīņu literatūras pieder arī apjomīgā vārdnīca "Dictionary of Media and Communication", kuras adresāts - masu mediju darbinieki un tie, kas vēl tikai apgūst žurnālista profesiju.

Fotoamatierisma faniem noderēs Džona Hedžko grāmata "Fotografēšana", ne vien vien vērtīgu atziņu tā sniegs arī fotomākslas profesionāļiem.

Rofs Smits savam darbam devis nosaukumu "Auksts

alus un krokodili". Tas ir visai neparasts ceļojumliteratūras paraugs - stāsts par drošu un izturīgu viru, kurš ar divriteni apbraucis... apkārt Austrālijai.

Un nu divas grāmatas tiem, kuri uz pasauli raugās ar plašāku un neikdienišķāku skatījumu: Anri Bergsona "Radošā evolūcija" krievu valodā un mācītāja Jura Rubenja jaunākais darbs "Sirds zemestrīce", kurā ietvertas autora pārdomas pēc Svēto Rakstu lasīšanas. Grāmata katram būtu izlasāma pēc tam, kad iepazīta Bībele. Lūk, dažas no autora atziņām: "Kristus pārvar bezdibeni starp Dievu un cilvēku" vai arī "Dzīvību var iepazīt tikai tas, kas ir gatavs to pazaudēt". Katram savas atziņas būs interesanti samērot ar mūsu izcilā teologa rakstīto.

Mākslas jomā uzmanības vērta ir aktrises, režisores un

literātes Ventas Vecumnieces grāmata "Dailes ugunij", kurā ar laikabiedres un kolēģes acīm skatīts Eduards Smilģis, Felicita Ertne, Lilita Bērziņa, Artūrs Filipsons, Mila Klētniece... Stāstus par šīm Dailes teātra personībām īpašus padara klātbūtnes efekts: rakstūtais ir nevis atsvešināts, bet tādas mākslinieces viedoklis, kura allaž piedalījies visos procesos, tos virzījusi un veidojusi.

Tiek turpināta sērija "Pasaules bestsellers", kurā iznācis gana saistošais Džillas Polas romāns "Vilinājums".

Pasaules slavu ir iemantojis Džons Ervings, viņa darbs "Atraitne uz gadu" nu iznācis latviski. Tam ir spraigs sižets, tas ir humora pilns un uzrakstīts krāšņā valodā, izceļas ar spilgtu virieša un sievietes attiecību tēlojumu. Džons Ervings saņēmis ASV

kinoakadēmijas balvu "Oskars" par labāko scenāriju.

Dāvināsim saviem draugiem ilustrēto albumu "Latvija - Krievija 3 : 2. Gadsimta uzvara." Tajā atrodami skaisti Artūra Irbes un citu mūsu izcilāko hokejistu attēli. Pārlasīsim to dienu preses materiālus un būsim tikpat laimīgi kā tolaik!

Līdz jūlijam jums ir iespēja izmantot LINK SPRINGER žurnālu pilna teksta datu bāzi: <http://linkspringer.de/ol/index.htm>. Lietotāja vārdu un paroli uzzināsi zvanot pa tālruni 7220087 vai LUV nozaru bibliotēkā.

Lappusi sagatavojuši VIJA APINĪTE

Plagiātisms, autortiesības un kontrole

Šis raksts ir turpinājums LU Socioloģijas nodaļas pasniedzēju uzsāktajai diskusijai par plagiātismu augstskolu studentu (un pasniedzēju) darbos, kas materializējusies projektā "Noteikumi par plagiātisma izskaušanu".

Piekrītot problēmas aktualitātei, mēģināšu uz to palūkoties arī no intelektuālā ipašuma juridiski reglamentētās izmantošanas perspektīvas. Bez tam kā students sniegsu arī savu notikumu interpretāciju, kas nevar neatšķirties no pasniedzēju un Universitātes viedokļa, jo mums ir atšķirīgas intereses un mērķi, it īpaši šodienas situācijā, kad pat Latvijas Universitātes (LU) rektors atzīst, ka LU būtībā ir privāta augstskola, jo valsts dotē tikai ap 30% izdevumu.

Plagiātisms attiecas uz intelektuālā ipašuma sfēru, tātad no juridiskā viedokļa tas jāpārbauda ar attiecīgās likumdošanas normām, un te centrā izvirzās autortiesības. Jāpiezīmē, ka Latvijas Autortiesību likums, kas stāties spēkā pirms diviem gadiem, atbilst ES standartiem un galvenajām pasaulē intelektuālā ipašuma aizsardzības un izmantošanas konvencijām.

Ir divi veidi, kā top plagiāts: 1) zogot; 2) ar autora atļauju pilnīgi likumīgi iegūstot tiesības uz noteikta darba vai tā daļas izmantošanu. **Pirmais gadījums** ir ļoti skaidrs, tiek pārkāptas vairākas fundamentālas autortiesību normas (piem., autora vārda neminēšana; darba izmantošana bez autora atļaujas, bez pienācīga atalgojuma utt.). **Otrais plagiātisma gadījums**, kad autortiesības tiek iegūtas no autora, ar viņu vienojoties (pērkot vai kā savādāk), vairs nevar tikt uzskatīts par nediskutējamu Autortiesību likuma pārkāpumu, jo arī tas ir autora tiesības: pārdošana vai dāvināt savu darbu. Te gan būtu jāprasa komentārs no

juristiem: vai esmu krimināli sodāms, ja veicinu darba istā autora vārda aizstāšanu ar neistā (plagiatora), jo likumā ir rakstīts, ka darba radītāja vārds ir nemaināms. Protams, te vēl var būt desmitiem un simtiem nianšu, piemēram, cik daudz ir jāmaina oriģinālais darbs, lai varētu apgalvot, ka tam jau ir nācis klāt jauns autors, vai arī - cik apjomīgs drīkst būt citāts, lai tas nepārvērstos par kopēšanu utt.

Ja atgriezīties pie plagiātisma kā akadēmiskās vides problēmas, tad Universitāte to

jau ir no iepriekšējās paaudzes pārņemts jeb iemācīts dzīves stils, var nemākt sirdsapziņas pārmetumi, ja ir zināms, ka pasniedzējs tikpat kā nelasa referātus, priekšmets neliekas tā laika vērts vai trūkst laika (par to nevajadzētu sminēt, ir iespējami daudzi tādi attaisnojoši gadījumi, bez tam nevajadzētu aizmirst, ka students ir arī cilvēks ar savām bioloģiskajām un sociālajām vajadzībām, kuru apmierināšana var prasīt daudz vairāk laika, nekā paliek pāri no "studijām brīvajā laikā"). Arī daudzi pasniedzēji la-

zagļu viņu vidū nebūs. Protams, labāk ir šādus studentus atšķirt ātrāk, bet sākt vajadzētu ar studentu apmācīšanu un izglītošanu, nevis tikai ar represijām un psiholoģiskiem draudiem. Ja students nav apmācīts zinātnieka ētikā, nemāk pareizi lietot atsauces un citēt citus autorus savos darbos, viņš gandrīz vai automātiski aug par plagiatoru. Bieži vien nepietiek ar to, ka tu jūti, vai esi pārkāpis šo robežu vai neesi, tas ir jāzina.

Tā ir ētikas sfēra. Augstskolu gadījumā tie ir pasniedzēji, kam būtu jābūt priekšzīme. Diemžēl arī pasniedzēji ne vienmēr rīkojas vai spēj rīkoties ētiski, arī saistībā ar plagiātismu. Mūsu fakultātes studenti runā, ka pavisam nesen ir bijis vismaz viens skaidrs plagiātisma gadījums no pasniedzēja /-as puses - avīzes rakstā citēts students bez atsauces uz pirmavotu un autoru. Latvijā ir daudz filozofu, kas specializējas ētikā, varbūt viņiem savas zināšanas un atziņas derētu biežāk sniegt jaunajai un topošajai akadēmiskajai paaudzei?

Raksta nobeiguma daļā vēlos komentēt vienu no mūsu nodaļas pasniedzēju priekšlikumiem, kas ietverts minētajā plagiātisma projektā un kas man liekas bezjēdzīgs un pat aizvaino. Tā ir prasība studentiem uz saviem darbiem rakstīt: "Ar savu parakstu apliecinu, ka, izņemot vietas, kur tas skaidri un nepārprotami norādīts, šis ir pilnībā mans darbs." Ir nožēlojami bibliotēkās redzēt tādus bakalaura un maģistra darbus, kur tam līdzīgs ar roku rakstīts teksts atrodas uz titullapas (šādu praksi jau vairākus gadus piekopj dažas LU nodaļas). Autortiesību likums paredz autortiesības prezumpcijas normu - autorību apliecināšana jau pats darba autora vārds vien, nav nepieciešami nekādi garāki paskaidrojumi. Protams, tos var pievie-

not, līdzīgi kā raksta uz CD ("visas autortiesības un blakstiesības pieder tam un tam; tiesības aizsargā tādi un tādi likumi; par to pārkāpšanu draud tādi un tādi sodi" utt.), pat *copyright* zīme (norāda uz autortiesību ipašnieku - © jeb "c" aplīti) nav obligāta. Ja LU neuzticības studenta parakstam, tad nākamais solis varētu būt DNS paraugu (siekalas, asinis, auda fragments) atstāšana uz diplomdarbiem aculiecinieku klātbūtnē.

Saprotams, tas drīzāk ir psiholoģiskas dabas ierocis, ko mūsu nodaļas pasniedzēji piedāvā ieviest visā LU, bet tas mūs, studentus, nostāda vairāk nekā potenciālu zagļu (plagiatoru) lomā. Situāciju var pielīdzināt tai, kāda būtu, ja katram pircējam pirms ieiešanas supermarketā liktu ar savu roku uzrakstīt: "Es nezagšu." Vairumam pircēju tas radītu nepatīkamas izjūtas, bet tas neko nemainītu profesionālo zagļu rīcībā.

Nobeigumā jāsecina, ka nekas īpaši jauns netika pateikts: plagiātisma cēloņi meklējami vispārīgākās visas sabiedrības uzstādījumos un procesos. Zagšanas un melošanas (šajā gadījumā - plagiātisma izpausmē) prakse un uzvedības stils turpināsies un tiks atzāts, kontrole nebūs efektīva, sankcijas nebedēs, jaunu ētiku nepieņems. Tas ir pesimista viedoklis. Optimists cer, ka pārmaiņas uz augšu nāks, bet tad mums ir jāpēta, kuras sabiedrības grupas ir ieinteresētas un kuras varētu būt šo pārmaiņu aģenti. Studenti? Pasniedzēji? Augstskolu ipašnieki? Akadēmiskā pasaule? Bet tā jau ir īpaša pētījuma vērtā tēma.

JĀNIS DAUGAVIETIS,

Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Socioloģijas nodaļas socioloģijas bakalaura programmas IV kursa students

Lai varētu piemērot sankcijas, vispirms ir jākonstatē plagiātisma gadījums, ir jābūt efektīvai kontroles sistēmai

ir apzinājusies un aktualizējusi un Tāļa Tisenkopfa personā secina: "(...)mums nevajadzētu pārāk kaunināt "laundarus" un nevajadzētu pārāk moralizēt kā "soģiem", taču vajadzētu ieviest augstskolās stingras sankcijas pret plagiātismu." (T. Tisenkopfs rakstā "Plagiātisms un augstskolas", š. g. 7. februāra "Diena") Tam var tikai piekrist, jo plagiātisma cēloņu ātra likvidācija nav mūsu spēkos. Nav iespējams mirkli izmainīt ne sabiedrības virsbūvi jeb ideoloģiju, ne valdošās vērtības un normas (korupcija ikdienas dzīvē, intelektuālā ipašuma zagšana - grāmatu kopēšana, svešu disku pārrakstīšana, nelicencētu datorprogrammu izmantošana - Latvijā taču ir ļoti izplatītas un tāpēc normālas parādības). Mēs arī nevaram ātri uzlabot iedzīvotāju materiālo dzīves līmeni, kas varbūt ir istais cēlonis šādām normām (nabagam nav liels kauns tūgū pirkt pirātiskos CD, jo viņš nevar atļauties normālu veikalu cenu). Tāpat studentu, ja neņemam vērā tos, kuriem zagšana un melošana

bi tiek galā ar savu sirdsapziņu, domājot, piemēram: "Ja es būtu profesors un man katru semestri vajadzētu izlasīt kādas 500 esejas, ko sarakstījuši 18-20 gadus veci jaunieši, bez tam man ir vēl cits, istais, maizes darbs un ģimene..."

Lai varētu piemērot sankcijas, vispirms ir jākonstatē plagiātisma gadījums, ir jābūt efektīvai kontroles sistēmai. Neiedziļinoties šādas sistēmas izveidošanas un veiksmīgas darbības analizē, jau iepriekš jāsecina, ka bakalaura programmas līmenī tas faktiski ir neiespējams uzdevums. Ja situācija ir tāda, ka pasniedzēji savus studentus nepazīst pat pēc četrus gadus ilgām studijām, nespējot identificēt plagiātismu viņu diplomdarbos, tad varbūt jāsecina, ka nav vērts vispār šķiest laiku šādi kontrolei. Plagiātisms īsti bīstams ir akadēmiskajā pasaulē. Mēs varam pieņemt, ka tas simtais vai divsimtais students, kas būs nokļuvis līdz doktorantūras studijām, jau būs pietiekami sijāts un iepazīts no pasniedzēju puses un intelekta

veselība

Vai mobilie telefoni izraisa acu vēzi?

◀ 2. lpp.

Jaundabīgo audzēju slimīgojošo grupā mobilie telefoni tika lietoti daudz intensīvāk nekā veselo cilvēku grupā. Kaut arī šis pētījums tika oficiāli publicēts, tā vadītājs atzina: lai izdarītu galīgus secinājumus par acs melanomas saistību ar mobilo telefonu lietošanu, ir nepieciešami papildu pētījumi. Tas ir skaidri saprotams, jo, ja šis fakts tiešām apstiprinātos, sāktos neiedomājami tiesas procesi pret

mobilo telefonu kompānijām.

Kamēr notiek tālāki pētījumi, ASV Pārtikas un zāļu pārvalde iesaka ievērot šādus ieteikumus:

- izmantot hands-free sistēmas, lai telefons sarunas laikā atrastos tālāk no ķermeņa;
- izmantojot mobilo telefonu automašīnās, lietot papildu antenas, kuras ir novietotas ārpus automašīnas;
- censties samazināt saru-

nu ilgumu.

Raksts tapis, pateicoties portālam www.acis.lv

LINDA KALNIŅA

"Universitātes Avīze"

(Iznāk katru otro otrdienu)

Redaktore ILZE BRINKMANE
Tekstus rediģē IEVA JASINSKA
Fotogrāfs TOMS GRĪNBERGS
Tekstus ievada BRIGITA KERSTENA
Datorsalikumu veido GUNTARS STEPĀNS

Adrese: Raiņa bulv. 19, 136. telpa, Rīga, LV-1586

(pastkastīte atrodas LU kancelejā)

Tālruni: 7034328, 7034329; Fakss un aut. atb. 7034330

Elektroniskais pasts: luua@lanet.lv

Mājas lapa Internetā: <http://www.lanet.lv/~luua>

Reģistrācijas apliecība Nr. 535.

Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce uz "UA" obligāta. Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar rakstu autoru viedokli.

Kino "Rīga" atkal piedāvā!!!

Nu re, mani mazie draugi! Nepagāja nemaz tik ilgs laiks, un, izspraucoties cauri dzelzainās cenzūras dūres pirkstu starpām, ir klāt jaunais konkurss (konkurselis). Pavasari vai vasaru tas gan līdzinās, taču atsevišķas jaunas (nez, labas vai sliktas) ziņas gan. Tā, runājot par iepriekšējo konkursu, jāpiezīmē pagaidām nelielā (paldies Dievam) konkursantu aktivitāte, kas, starp citu, arī nemaz neskumdina. Tā nu atbildētāji ir saņēmuši (ne)pelnitās balvas un var mierīgi gremdēties ekrāna duļķainajos ūdeņos. Lai nu viņiem uzvaras saldme vai kas cits, bet tikmēr, protams, kino "Rīga" turpina piedāvāt un demonstrēt filmas. **Soreiz nedaudz informācijas par filmu "Šarlote Greja", ko vēl aptuveni nedēļu rādīs kino teātri.**

Varētu jau teikt, ka tā ir kārtējā filma par kara tēmu, taču šoreiz atturēšos no skarbiem vārdiem, jo filma tādus tiešām nav pelnījusi. Tās kvalitāti jau nosaka tas vien, ka tā nav uzņemta Amerikas pliekšanās filmindustrijas visvarenībā. Romantiska, pat pesimistiski smeldzīga drāma ar pietiekami

nomierinošām beigām. Šarlote (Keita Blanšeta) ir jauna sieviete ar labām franču valodas zināšanām, kas vēlāk ir viens no faktoriem viņas dzīves ievirzei. 1943. gads, kara laiks, kad cilvēki vairāk vai mazāk aizmirst par nākotni un stabilas, nodrošinātas dzīves sapņiem un nododas mirkļa ilūzijas sagādātajām baudām. Tā arī Šarlote iepazīstas ar jaunu angļu lidotāju, kuru kārtējā uzdevuma laikā notriec okupētās Francijas teritorijā. Netipiski sievietei, bet Šarlote izvēlas kļūt par angļu diversanti, lai būtu tuvāk vietai un iespējai, lai sāktu sava varoņa meklējumus. Visu sarežģī Šarlotes jūtas un attiecības ar atrastiem bāreņiem – deportētu ebreju vecāku bērniem, kā arī ar vietējās pretošanās kustības dalībnieku vadītāju. Filmā nav ne miņas no laimīgas nolemtu likteņu izglābšanas. Ar tiešu skaudrumu tiek parādīta cilvēka bezspēcība pret oficiālu holokaustu. Diemžēl nenoticēju individa spējai ziedot sevi un radniekus svešu cilvēku dēļ. Uz brīdi pat nedaudz negaidītas (toties reālākas) šķīta beigas, kad galvenā varone apzinās savu jūtu pārmaiņu attiecībā pret

bijušo mīlestību. Šajā brīdī būtu jāseko saucienam: "Viņas visas ir tādas!". Tas gan nebūt nebojā filmas noskaņu, jo laikam jau tomēr dzīvē tā arī notiek. Filma "paņem" ar savu cilvēkmīlestības un individa pašsaglabāšanās instinkta pretstatījumu.

Pateicoties Fortūnas labvēlībai, arī šoreiz lasītājiem tiek enkurainais konkurss.

1. Vai viegli būt spiegam?
 - a) Ne tikai viegli, bet arī patīkami, var piedalīties visādās izvirtībās.
 - b) Kārtējais gadījuma darbiņš, gan visai bistams.
 - c) Par spiegu piedzimst, tā nav profesija.
 - d) Tādu godu piešķir tikai varoņiem.
2. Kādus uzdevumus Francija veica Šarlote?
 - a) Kā jau izklaides braucienā, atpūtās kūrortā.
 - b) Viņa ir destruktore, spridzināja un demolēja.
 - c) Bija sarunāta satikšanās.
 - d) Aizbrauca, ieraudzīja, uzvarēja.
3. Vai Keita Blanšeta ir ierunājusi multfilmu varoņu balsis?
 - a) Viņa taču ir mēma, viņu

Kadrs no filmas "Šarlote Greja"

pašu ierunā.

- b) Jā, un par to ir saņēmusi ne tikai bērnu atzinību.
 - c) Nē, viņa jau sen no bērna vecuma ir izaugusi.
 - d) Ar tādu balsi jau pat cūku urkškus nevar ierunāt!
4. Kā sauc Šarlotes Grejas mīlas objektu?
- a) Ei tu!!
 - b) Kaut kāds Pīters.
 - c) Kas gan to pirmo, ne-laimīgi pumpaino tīni var zināt.
 - d) Tik daudziem vārdiem te

nemaz nav vietas.

e) Džons.
Tad nu esiet centīgi gana, lai būtu arī lielajiem džekiem prieks par jūsu sasūtītajām atbildēm. Tas, ka atkal kādam neveiksies, ir pilnīgi skaidrs pat zaidaiņiem, taču tāds nu reiz ir nežēlīgais liktenis. Naivajiem informācija, ka pasta kastīte vecā - Spirits57@yahoo.com. Jā gan.

B. S. ŠVINSKIS

starp citu

Nezinu, vai tas saistīts ar iebraukšanu Eiropā, modi vai veselīgu dzīvesveidu, bet divriteņus par savu pārvietošanās līdzekli izvēlas arvien vairāk cilvēku, ja ir tam piemēroti laika apstākļi un spēja noturēt līdzsvaru. Diemžēl var gadīties, ka tajā vietā, kur tu atstāji savu braucamo, vēlāk (un, iespējams, vairs nekad) to neatradīsi, jo nelegā-

lie velobiznesmesmeņi ir gana moderni un izveicīgi. Pērn tāda liksta gadījās ne vienam vien studentam, kas LU centrālās ēkas pagalmā sava divriteņa vietā atrada vien pārkniebtu velosipēda saslēdzēju. Nesen par pagalma drošību netieši parūpējās kāds smēķētājs, kura neuzmanīgas rīcības rezultātā aizdegās atkritumu konteina saturs, nodarot skādi arī

pašam konteineram. Nezinu, kas notika pa vidu, bet beigās tika nolemts slēgt gan vārtus, gan izeju uz pagalmu. Nezinu arī, ko tagad dara pīpmaņi (un Die's ar viņiem!), bet tagad tur atstāta velosipēda īpašnieks lekcijās var sēdēt daudz mierīgāk.

TOMS GRINBERGS

Šis nav pagalmā Raina bulvārī 19, bet kas nekait pasapņot, ka te kādreiz būs līdzīga aina kā bildē redzamajā Zalcburgas universitātes Juridiskās fakultātes pagalmā. Starp citu, automašīnu nav ne aiz kadra, ne arī otrā pagalmā

NICKITA

Skaistumkopšanas salona speciālisti ir gatavi palīdzēt kļūt pievilcīgākiem

- Veido frizūras un make-up!
- **Jaunums** - darbojas bioenerģētiķe - dziedniece, aromaterapeits (ši procedūra ieteicama tiem, kam ilgstošs darbs pie datora)
- Manikīra pakalpojuma cenai ievērojama atlaide - nevis Ls 4,50, bet tikai **Ls 3,-**
- Darbojas solārijs
- LU studentiem, mācībbspēkiem un darbiniekiem, uzrādot apliecību, joprojām cenu atlaides!

• **Adrese līdzšinējā:** Arhitektu ielā 1 (blakus LU Lielajai ēkai), telefons: 7212327

ANNORĒ DRUKAS BIROJS

- Tekstu drukāšana un noformēšana referāti, kursa darbi, vēstules, līgumi u.c.
- Attēlu maketēšana
- Faksu nosūtīšana
- Kopēšana
- Izdrukas - krāsainas un melnbaltas
- Skenēšana
- Vizītkaršu izgatavošana
- Tulkojumi - latviešu, krievu, vācu, angļu valodā

DARBUS VEICAM ĀTRI UN KVALITĀTĪVI. IESPĒJAMAS ATLAIDES.

Darba laiks:

Pirmdien - piektdien - 8.30 - 19.30

Sestdien, svētdien - 10.00 - 17.00

Adrese:

Rīga, Avotu iela - 3 (no pagalma)

Tālr./fakss 7291407, mob. 6775302